

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קע"ג | פרשת ויקהל-שקלים | תשפ"ד

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמחם	19:09	בגמחם	19:08	בגמחם	18:57	בגמחם	19:00	
איאת השבת	18:45	איאת השבת	18:46	איאת השבת	18:22	איאת השבת	18:20	
כנסת השבת	17:38	כנסת השבת	17:37	כנסת השבת	17:22	כנסת השבת	17:17	

חשיפה: מי חידש שבשנה מעוברת- בחודש אדר שני אין לשטן

רשות לקטרג והטעם... | עמ' י"א

סגולה: הסגולה לתפילה שתעשה יותר ממחצה | עמ' ב'

אקטואליה: חסר במשלוח מי משלם? | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מדוע בכו מקורבי המהר"ש מבעלזא בעת סיום בניית בית הכנסת?

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלַי הַדְּבָרִים וְגו' (לה, א).

ידוע שהרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע השקיע כוחות עצומים, לבניית בית הכנסת בכוונות וייחודים נוראים.

כאשר מלאכת הקודש של בנין בית הכנסת הגיעה לסיומה מתוך השקעת קדושה מיוחדת, לא שקטה עדיין נפשו של כ"ק מרן מהר"ש זי"ע והתנצל לפני מקורביו כי עבודתו בקודש יכולה היתה להתקיים ביתר קדושה וביתר שלימות.

המקורבים אשר ידעו וגם ראו משך כל הזמן איך שמרן משקיע בעבודה זו כל הקדושות שניתן להשקיע, נשתוממו מאד בשמעם דברים כאלו יוצאים מפי מרן, עד כי משברון לבם געו כולם בבכי.

בראות מרן את שברון לבם של הנוכחים שנתהלו לשמע דבריו, הרגיעם ואמר להם:

- כל מצוה הנעשה בידי אדם רצונו ית' היא שתגיע המצוה לידי שלימות, אמנם דבר אחד היא המעבד את המצוה מלהגיע לידי שלימות, והוא אם חסר הענין של "לב נשבר", שבלתי "לב נשבר" אין יכולה המצוה לבא לידי שלימות, ורק באמצעות שבירת לבו של האדם זוכה שמצוותו תגיע לשלימותה.

ובזה יש להבין - המשיך מרן - מה שאמר משה רבינו ע"ה לפני בני ישראל בגמר מלאכת

את שברון לבם הבאה להם מתוך התבוננות זו, אמר להם שהשתוקקות זו חשובה לפני הקב"ה כעשייה חדשה בשלימות, וכך בירכס: "ומעשה ידינו כוננה עלינו" ע"י עבודתכם בפועל, אבל עדיין לא נתכוננה בזה המשכן על תילה בשלימות, ורק ע"י מחשבתכם זו שהיא חשובה לפני הקב"ה כעשייה בשלימות בפני עצמה, זכתים לידי "ומעשה ידינו כוננהו".

תל תלפיות (פ"ג עמ' 163)

הקמת המשכן, דכתיב שם "ויברך אותם משה" ופירש רש"י במה בירכס: "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו". ולכאורה יש להבין כפל הלשון שבירך אותם "ומעשה ידינו כוננה עלינו" ואח"כ חזר ואמר "ומעשה ידינו כוננהו".

אלא - ביאר מרן - שכאשר גמרו בני ישראל את עבודת הקמת המשכן, התבוננו ועשו חשבון לעצמם, שהרי ביכולתם היה לקיים עבודת ה' זו בהרבה יותר שלימות. כשראה משה רבינו ע"ה

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ב

פניני אביר יעקב עמ' ז'

פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

לבו לזכות ללמד, ושתלמידיו יצליחו. והתורה מפרשת דבר זה ש"להורות נתן בלבבו" - הוא אחת ממעלותיו כדי שנלמד מכך לדורות שהתלמידים מצליחים יותר אצל מלמד כזה.

חכמה ודעת (להגר"מ שטרנבוך) - בפרשתנו

לא דוחים שבת אפילו שע"י שלא יתקנוהו לא יוכלו לעבוד בו והעבודה דוחה שבת.

זרע שמשון - בפרשתנו

מלמד טוב הוא מי שאוהב את מלאכתו

וְלְהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ (לה, לג).

יש לפעמים מלמד שעושה את עבודתו זו מתוך הכרח, לפי שמכך הוא מוצא את פרנסתו, ואמנם עובד הוא כפי השעות הנדרשות ממנו בנאמנות, אבל הכל נעשה כמי שכפאו שד, שברצונו היה שמח אילו יכול היה להתפרנס באופן אחר, אבל יש מלמד שנהנה מעבודתו, ומוצא סיפוק בהעמדת תלמידים, ומתעניין בהם בחביבות ואיכפת לו מהם כאילו הם בניו, וזהו המלמד הכי טוב והכי ראוי.

וזהו מה שנאמר אצל בצלאל "ולהורות נתן בלבבו" והיינו שהקב"ה נתן בלבבו להשתוקק ללמד תלמידים, שהלב שלו היה חומד זאת, ורצה בכל

אם יתקלקל המשכן בשבת - לא יטעו לומר שיכולים לתקנו בשבת

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שְׁבִתוֹן (לה, ב). וברש"י הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת.

ויש להקשות מדוע יחשבו ישראל שבניית המשכן תדחה שבת, הרי גם אחר שהשלימו את עשייתו בכ"ה כסליו לא חנכו אותו עד ר"ח ניסן, ואם כן למה שעבודתו תדחה שבת, ומה ריוח יהיה בכך שיגמרו לבנותו קודם כ"ה כסלו, הרי ממילא לא ישתמשו בו עד ר"ח ניסן?

ונראה לפרש שאין הכי נמי שלבנייתו הראשונה אין צריך מיעוט שלא דוחה שבת, דפשיטא שלא דוחה מאחר וממילא לא השתמשו בו עד ניסן, אך מ"מ הוצרכה התורה ללמדנו זאת כדי שאם יתקלקל המשכן בשבת לא יטעו לומר שיכולים לתקנו בשבת, דלא גרע מעבודת המשכן שדוחה שבת, וא"כ הוא הדין שמכשירין ידחו שבת ויוכלו לתקן את המשכן בשבת כדי להמשיך בעבודתו, קמ"ל קרא דמכשירין

כשמשא רבינו הגבאי צדקה

נשאר...

וְהַמְלָאכָה הֵיחָה דְיָם... וְהוֹתֵר (לו, ז).

מדוע אצל המשכן שהיו זקוקים להרבה, נאמר "והותר", שנשאר יותר מן הצורך; ואילו אצל העגל שלא היה צריך בזה הרבה לעגל אחד, לא נזכר בשום מקום שנשאר משהו מן הזהב שהביאו.

ו'מתרצים העולם' אצל המשכן היה משה רבנו "גבאי" של צדקה ולא הלכה לאיבוד אף פרוטה אחת, אבל אצל העגל התעסקו עסקנים שונים ומשונים, ואצל הללו אין מקום ל"הותר".

במשנת רש"י - בפרשתנו

סגולת השבוע

הסגולה לתפילה שתעשה יותר ממחצה

וַיִּפְּלֵא הָעַם מִהֵבִיא וְהַמְלָאכָה הֵיחָה דְיָם... וְהוֹתֵר (לו, ו-ז). וברש"י והמלאכה - מלאכת ההבאה.

לכאורה מה שייד בהבאה לשון מלאכה, ומבאר בדברי ישראל' (בפרשתנו): וי"ל, עפ"י מה שמסופר, על הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זצ"ל ששאל לבעל האורח לחיים מזלזל זצ"ל, מדוע דרכו לתת סגולות לצריכים ישועה, והשיב לו עפ"י מאמרם ז"ל (ויק"ר י, ה) שתפלה עושה מחצה, לכן הוא נותן סגולה על חציה השני, אמר לו המהרצ"ה אנו מתפללים יותר מהמבוקש עד שאנו נעניין כל המבוקש, ואין אנו צריכים לסגולה.

כיוצא בזה מסופר שהגה"צ רבי ישראל סלנטר שאל את המהר"ש מליובאוויטש מפני מה מאריכים כל כך החסידים בתפילה, וענהו אשר ידועה הפלוגתא אם תפילה עושה מחצה או כולה, ולכן מאריכין בכדי שגם מחצה יספיק (ימי זיכרון - תשרי, עמ' ר בהערות).

ומבאר בזה הדברי ישראל' את הפסוק שלפנינו: ועל דרך זה יש לומר כאן, "מלאכת הבאה" היינו התפילה [וכמאמרם ז"ל (תענית ב.) איזו היא עבודה שהיא בלב היא אומר זו תפלה]. שהיו עדת ישראל מתפללים בשעת הבאה על השראת השכינה, שהם מביאים תרומתם לשם השראת השכינה במשכן, ואף שתפילה עושה מחצה, הרבו והפצירו בתפילה בקדושה ובכוונה עצומה יותר מהמבוקש, עד שהיתה דים לכל המבוקש בשלימות. וזהו שנאמר "המלאכה" ופירש רש"י 'מלאכת הבאה' היינו התפילה היתה 'דיים והותר', פי' היתה דים, משום והותר שהתפללו יותר מהמבוקש.

ונסיים בענין זה בדברים נפלאים שאמר הרה"ק האמרי נועם מדז'יקוב זי"ע:

בברכת המזון מתפללים "ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם". ולכאורה צריך להבין, למה נחוץ תפלה גם למצוא חן בעיני אדם, הלא הוא דבר הבא ממילא, כי באם ימצא חן בעיני אלקים ממילא ימצא חן גם בעיני אדם, כי כל מי שאהוב למעלה נחמד למטה. ונראה לומר בדרך הלצה, כי נודע דתפלה עושה מחצה (ויק"ר י, ה), ובאם יתפלל רק 'ונמצא חן בעיני אלקים', אזי לא יתעבד, ויפעול בתפלתו רק מחצה, ולא יהיה הדבר בשלימות. על כן בכוונה אנו אומרים גם כן 'בעיני אלקים ואדם', ותהא תפלה עושה מחצה, ויהיה זאת בשלימות, וימצא חן בעיני אלקים, ושוב לא צריך לפעול בתפלתו על בעיני אדם, כי זאת יבוא ממילא, כי האהוב למעלה נחמד גם למטה עכ"ד (אמרי נועם ליקוטים).

בס"ד
קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

כל נדיב לבו:

הפרפסור עשה לו אולטימטום של שעה, עד שיביא מאה אלף דולר, בדרך השגחה מופלאה קיבל לידי \$100,000 במזומן, הסכיתו ושמעו:

"אני אברך מארץ ישראל" ענה, "רצייתי"...

"שום בעיה, קח" אומר העשיר, מוסר לידי מעטפה חומה ענקית ועבה וממהר אל הלימוזינה שלו. "רגע, אני רוצה להסביר לך", מבקש האברך. אבל העשיר אמר משהו באנגלית שהאברך איכשהו הצליח להבין "איי נואו, איי נואו, אתה אברך מבני ברק, אין לי זמן, הכל בסדר". נבלע במכוניתו ונסע משם. הוא פותח את המעטפה, ורואה מאות שטרות מגוהצים של מאה דולר. אבל הוא לא צריך אפילו לספור, משום שהיה פתק שצורף למעטפה ובו היה רשום המספר הלא יאמן: מאה אלף דולר.

הוא מתחיל לבכות ופותח בשבח ובהודיה לקדוש ברוך הוא, עד שפתאום נזכר שיש לו בדיוק עשרים דקות לחזור לבית החולים, שכן אז מסתיים האולטימטום של הרופא. הוא מתחיל לרוץ במהירות בכביש המוביל את מחוץ לאחווה, ובחוץ הוא מנסה לעצור מונית. דקות יקרות חולפות ורק חמש דקות לפני הזמן המיועד מגיעה המונית. הוא נוסע במשך עשר הדקות הארוכות ביותר בחייו, יודע שהוא מאחר אבל מקווה שחמדנותו של הרופא גדולה מקשיחותו.

הוא נכנס בדהרה לבית החולים, עולה במעלית ומגיע מתנשף אל הפקידה, שכבר עמדה לעזוב. "רגע, תתקשרי בבקשה לפרופסור". הפקידה הביטה עליו כמו על מי שנפל מהירח, ובדיוק אז הגיעה אשתו. לפני שהספיקה לשאול מה קורה היא קיבלה תשובה ברורה כאשר הפך בעלה את המעטפה ועשר חבילות של עשרת אלפים דולר צנחו על הדלפק. "איי דונט בליב איט" אמרה הפקידה ורצה לטלפון.

מסתבר שהאברך צדק, הרופא הקשוח התרכך לנוכח מאה אלף דולר שחיכו לו והוא הודיע לפקידה שהוא מגיע. תוך חצי שעה הוא הופיע. אם נאמר "הטוב שברופאים לגיהינום", הרי שזה חובר במיוחד בשביל הפרופסור הזה. הוא היה רשע, קשוח, קר, חסר רגשות, ובהחלט מועמד ראוי לגיהינום. אבל מה לעשות - הוא היה הטוב שברופאים. הוא ביצע את הניתוח העדין והמורכב בצורה מושלמת וזאת בידיעה שכל סטייה של מילימטר היתה מובילה למוות מידי של התינוק. מדובר בניתוח וירטואוזי שנעשה רק בארצות הברית ואצל הפרופסור המסויים הזה. הילד יצא מכלל סכנה וזכה לשנים רבות וארוכות איתו.

נגמר טוב, הסיפור, הא? אז זהו, שהסיפור לא רק שלא נגמר, הוא אפילו לא התחיל. ההורים הגיעו לארץ לאחר כחודש שנדרש להחלמת התינוק, ומיד בשבת הקרובה ערכו קידוש גדול במהלכו סיפר האברך את סיפור הצלתו של בנו התינוק. הוא ביקש את סבלנותם של הסועדים וסיפר את הנס המופלא והמזור שאירע לו עם מאה אלף הדולר שהגיעו מהשמים, פשוטו כמשמעו. כולם היו המומים מהסיפור, כי פרט למספר אברכים ובתוכם אני איש לא ידע ממנו.

רק אברך אחד היה נרגש יותר מכולם. לא סתר נרגש, הוא היה נסער ולא ידע את נפשו. לא. אין מדובר באבי הבן, אלא באברך מתמיד, בנו של תלמיד חכם ידוע שהקים וניהל רשת מוסדות ביכרון יעקב, עם מאות תלמידים. הוא המתין שכולם ילכו ואז פנה אל האברך ואמר לו: "אתה הצבת כאן תעלומה, אבל לי נפתרה תעלומה שמעסיקה את אבי ואת כל משפחתנו כבר חודש ימים".

"אתה מכיר את אבי, כל חייו מתרוצץ בעולם ואוסף תרומות מנדיבים למען מוסדותיו. במשך חצי שנה עבד על תרומה מאותו עשיר, הוא שלח

בשכונתי מתגורר אברך חשוב, שכל כולו לימוד ותפילה. הוא חי בעוני ובדחוקות וכל ראשו עסוק בלימוד ובחינוך הילדים.

יום אחד נולד להם ילד ומיד עם לידתו התגלה מום חמור ונדיר מאוד בליבו. בשלב מסויים המליץ אחד מעסקני הרפואה המוכרים להטיסו לחוץ לארץ לצורך הניתוח העדין והמסובך. אספנו סכום גדול והוא טס עם רעייתו והילד לחוץ לארץ.

בבוקרו של יום הניתוח הם מגיעים לבית החולים וממתנים בלב הולם להיכנס לכל ההכנות שיובילו לניתוח. הם שמים לב שמעכבים אותם. הפקידה נראתה נסערת, הרימה טלפונים, קמה והלכה, חזרה והתיישבה.

ההורים כמוזן לא הבינו מילה. למזלם היה שם יהודי חרדי יליד ארצות הברית. האברך ביקש ממנו להבין על מה המהומה. היהודי הקשיב מעט ואמר לו: "נראה שהרופא לא מרוצה מסכום שהפקדתם או מהסכום שחתמו בעבורך בערבות. הוא טוען שחסרים מאה אלף דולר". האברך אמר שלא ייתכן, שסוכם על סכום גבוה מאוד שאת חלקו כבר מסרו וחלקו האחר ניתן בערבות של אנשי הון, אולם לא היה עם מי לדבר, שכן הרופא לא היה במקום והפקידה כלל לא פנתה אליהם להציג את הבעיה.

בסופו של דבר ביקש האברך מהיהודי לגשת לפקידה ולבקש ממנה ליידע אותם מה קורה. זו היתה נבוכה וחזרה על מה שכבר היה ידוע לשניהם, שהפרופסור מבקש מאה אלף דולר נוספים. היא אישרה שאכן על סכום מסויים, אך לדבריה הפרופסור טוען שבבדיקות האחרונות התגלה מום נוסף שעליו לא דווח מלכתחילה ועליו הוא דורש את מאה אלף הדולרים, אחרת לא יבצע את הניתוח.

"אני מבקש לדבר עם הפרופסור" אמר האברך. "זה בדיוק מה שעשיתי בחצי השעה האחרונה" אמרה הפקידה, "ניסיתי לשכנע אותו לבוא ולשוחח איתך, אך הוא מתעקש שאם לא יופקדו בתוך שעה מאה אלף דולר או לחילופין תוגדל הערבות במאה אלף דולר, הוא אינו יוצא מהבית והניתוח של הילד יבוטל". "אולי ניתן לדחות את הניתוח בכמה ימים ובזמן הזה נדבר עם העסקנים שינסו להשיג את הסכום?" הציע האברך. "זה בלתי אפשרי" אמרה הפקידה "הלילה הוא יוצא להפלגה באיים הקריביים לחודש שלם ולאחר מכן ממתין לו כאן תור דחוס מאוד, זה עוד שעה - או בכלל לא".

"יש כאן אולי יהודים עשירים שיוכלו לסייע?" שאל האברך בייאוש את היהודי. האיש משך בכתפיו "יש כמה רחובות מכאן יהודי עשיר מאוד, אומנם לא חרדי, אבל שמעתי שהוא תורם פה ושם. לך אליו, אולי ממנו יביא לך הקדוש ברוך הוא ישועה" האברך לא חושב פעמיים. הוא מבקש מיהודי שסיביר לו איך להגיע לביתו של העשיר ויוצא לדרך. אשתו נותרה עם התינוק ועם ספר התהילים, שהיה הדבר היחיד שיעזור כרגע להצלתו. הוא הגיע לאחווה ענקית וניצב בשערי הבית. בכניסה ניצב שוער קשוח ששאול אותו: "מי אתה?", והוא עונה "איש צעיר מבני ברק".

השוער מתקשר, חוזר על דבריו של האברך ולאחר שהוא שומע תשובה מהצד השני מאשר לו להיכנס. השער נפתח וכדי להגיע לטירה הענקית היה כביש גישה, מעין רחוב ראשי עם שני נתיבים בכל כיוון, אך הוא כמוזן בא ברגליו. השוער שואל משהו באנגלית והאברך עונה שוב "אני אברך מבני ברק", ועוד לפני שהוא מסיק לזוז, לפתע יוצא איש הדור, כסוף שיער, ניכר שמדובר בעלל הבית. הוא נראה ממהר. "מי אתה?" שואל אותו באנגלית.

"שום בעיה, קח" אומר העשיר, מוסר לידי מעטפה חומה ענקית ועבה וממהר אל הלימוזינה שלו. "רגע, אני רוצה להסביר לך", מבקש האברך. אבל העשיר אמר משהו באנגלית שהאברך איכשהו הצליח להבין "איי נואו, איי נואו, אתה אברך מבני ברק, אין לי זמן, הכל בסדר". נבלע במכוניתו ונסע משם. הוא פותח את המעטפה, ורואה מאות שטרות מגוהצים של מאה אלף דולר. אבל הוא לא צריך אפילו לספור, משום שהיה פתק שצורף למעטפה ובו היה רשום המספר הלא יאמן: מאה אלף דולר.

כמו יהודים טובים המקפידים בהלכה הלכו יחדיו לרבה של רמת אלחנן, הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, וזה לאחר עיון פסק על פי "תרומת הדשן" ו"דרך אמונה" פרק ח' ממתנות עניים, שאם עני בושש מלהגיע, ובמקומו בא עני אחר וקיבל את הנדבה, אין לעני הראשון זכות בה. רבי שלום מאיר יונגרמן קיבל עליו את הדין בלי טענה ומענה.

בהוראת הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין, כדי למנוע חילול השם, הוא סיפר לעשיר מה שאירע, זאת מפני שהלה סבר שבוצעה בו הונאה, ודבר זה יכול היה לגרום לו להימנע מלתרום. כאשר שמע העשיר את הסיפור התרגש עד עמקי לבבו, וביקש להודיע לאברך כי הוא מאשר בדיעבד את המתנה שנתן בטעות וכי הוא שמח שבורא עולם זיכה אותו להציל חיי ילד יהודי.

שבועיים לאחר מכן, התקבלה במשרדו של הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן המחאה על סך 120 אלף דולר. מסתבר שהעשיר חש צורך לפצות את הרב יונגרמן על עוגמת הנפש שאירעה לו, ולא לקפח את מוסדות זיכרון יעקב. הסיפור הזה הוא רק נדבך קטן וזעיר מסיפור חייו ופועלו של הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן, שזכה להעמיד אלפי תלמידים ולהחזיק אותם בדרך מעוררת השתאות. והסיפור המופלא הזה הצליח באמצעות שמו, שנאמר בטעות גמורה, להציל נפש בישראל. תהיה נשמתו צרורה בצרור החיים...!

(בך בטחוננו)

לו אלבומים ומצגות שבהם השקיע הון תועפות, השתמש בשירותי מתווכים שידברו אל ליבו, ואכן לאחר חודשים רבים נאות העשיר להעניק לו תרומה. הוא לא אמר כמה, רק אמר שזה יהיה סכום מכובד וקבע זמן שיבוא לביתו, בשעה 16:00 אחר הצהריים. אבי יצא מהמלון שבו התגורר בשעה 15:15, אך המעלית נתקעה. הוא צלצל בפעמון החירום, לקח עשר דקות עד שבכלל שמו לב לזה. הם הזעיקו טכנאי שלקח לו שעה להגיע ועוד כחצי שעה לחלץ את המעלית. רק ב- 16:30 אבי הצליח לצאת משם, לקח מונית שתוביל אותו לבית העשיר, וכשהגיע נאמר לו שהאיש כבר יצא למשרדו. הוא הוביל את המונית למשרדו, לשם עלה. האיש היה באמצע פגישה חשובה, הוא המתין לו שעה, חושב כיצד יתבצל על איחורו. בסיומה של הפגישה יצא אליו העשיר ושאל: 'מי כבודו?'. 'אני שלום מאיר יונגרמן' אמר אבי והוסיף 'אני מנהל המוסדות בזיכרון יעקב'.

העשיר נראה טרוד וכעוס. 'זה לא יכול להיות. הגיע לביתי איש חרדי ואמר שהוא 'יונגרמן' מארץ ישראל'. 'יונגרמן' בשפת האידיש פירושו 'אברך צעיר'. אתה, מבלי משים, הגעת למקום הנכון בזמן הנכון ואמרת גם את השם הנכון, זכית במאה אלף דולר שמגיעים למוסדות התורה מזיכרון יעקב". לא יאומן כי יסופר.

מובן שבמוצאי שבת הגיע הסיפור לגאון רבי שלום מאיר יונגרמן, והשניים

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ:

איך נעלמו יסורי הרבי מליל שבת קודש עד לשבת בבוקר, הסגולה הטמונה בפסוקי התורה הסכיתו ושמעו:

פיש' בשבת אין לך שום מושג". והיה הרבי מערלוי מוסיף ואומר: "הגרף פוטוצקי אכן הרגיש תענוג גדול באכילת הגעפילטע פיש, אבל מדוע ביקש גם אותו צדיק להרגיש טעם באכילת הדגים, מה העניין בכך?"

ואז התלהב וקרא בקול רם: "וויל די טעם פון מאכלי שבת קודש איז כולו מזון רוחני כולו מזון הנשמה - כי הטעם של מאכלי שבת כולו מזון רוחני, כולו מזון הנשמה..." אך כעת, כאמור, לנוכח מצבו הבריאותי המורכב, נבצרה מרבינו עבודת קודש רוחנית זו שמאכלי שבת קודש שמה.

חצי יממה חולפת, שבת בבוקר עלתה ובאה. הרבי כדרכו משכים קום לאמירת ספר התהלים לפני התפילה. תפילת מוסף של שבת קודש מסתיימת הרבי מתיישב לסעודת צפרא דשבתא, והנה להפתעת כולם הרבי מקדש על היין, נוטל ידיו וטועם כאחד האדם מהחלות, הדגים, ושאר מאכלי השבת המקודשים מדור דור.

איש אינו מריב לשאול, אך השאלה תלויה ומרחפת באוויר מאליה. איך קרה הנס? לאן נעלמו ייסורי המעיים שמנעו מהרבי רק אמש לטעום כמעט לחלוטין ממאכלי השבת? להפתעת כולם, הרי זה הרבי עצמו שפותח בסיפור.

אווירה קדושה שררה בחדרו של הרב הקדוש ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע (בחצה"ק סקווירא מסופר המעשה הזה על אחד מצדיקי השושלת הקודמים, אך רבינו סיפרו על האדמו"ר האחרון ר' יעקב יוסף, אליו היה מקושר ודבוק בכבלי הערצה והתבטלות). "רבי", נשמע קולו של החסיד הניצב

מעבר לשולחן, "המצב שלי אינו פשוט, זקוק אני לרפואה שלימה". הדובר היה אחד מחסידי סקווירא של"ע בריאותו הידרדרה, כעת הוא הגיע להזכיר עצמו לפני מורו ורבו שיבקש עבורו רפואה שלימה.

ליל שבת קודש בהיכלו של הרבי הגה"ק בעל ה'אמרי סופר' מערלוי זי"ע הרבי ניצב בראש השולחן, גביע הקידוש אחוז בידו, פניו מבהיקות כשמש בצהריים, עיניו

בוערות כשתי שלהבות. "ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זיכרון למעשה בראשית", מתלקחות התיבות מפיו כלפידים, רסיסי דמעות כיהלומים נושרים מעיניו. הקידוש מסתיים, הרבי נוטל ידיו, מברך המוציא. כמה דקות לאחר תחילת הסעודה מבחינים חדי עין שמשוה אינו כרגיל, הרבי כמעט אינו טועם מאומה. בקושי טועם כזית מהחלה, טעימה פורתא מהדגים ותו לא. מקורביו של הרבי הנמצאים בסוד העניינים, מבינים מיד מה הסיבה.

כבר כמה ימים שהרבי סובל מזיהום חריף ברגלו. כתוצאה מכך הוא נאלץ ליטול אנטיביוטיקה חזקה לדכא את החיידק, אך כבר אמרו חז"ל 'דמעלי להאי קשה להאי', כלומר, תרופה המועילה לדבר אחד - עשויה לעורר תגובה קשה בתחום אחר. התרופה שנוטל רבינו עבור הרגל גרמה לו לכיב במעיים ('אולקוס') כל דבר מאכל המוכנס לפיו גורם לו ייסורים נוראים, וכך נמשכת הסעודה כשלמגינת ליבם של המסובים הרבי יושב שרוי בצום כמעט מוחלט, אינו מסוגל לטעום ממאכלי השבת שקדושתם כה שגבה בעיניו.

"אחד הצדיקים", סח פעם רבינו בשולחנו הטהור בליל שבת קודש, "התבטא על עצמו: הלוואי והייתי זוכה להרגיש בדגים של שבת, הגעפילטע פיש, את הטעם שהרגיש בהם הגרף פוטוצקי הי"ד. "וסיפר אותו צדיק שהגרף פוטוצקי, גר הצדק, בטרם הוציאוהו להורג על קידוש ה' פנה לאמו וניסה לנחם אותה, וכה אמר לה: 'חבל, אמא, שאינך מבינה את התענוג הגדול שאני חש בכל רגע שאני חי כיהודי, אפילו בטעם שאני מרגיש באכילת הגעפילטע

והנה להפתעת כולם
הרבי מקדש על היין, נוטל
ידיו וטועם כאחד האדם
מהחלות, הדגים, ושאר
מאכלי השבת המקודשים
מדור דור. איש אינו מריב
לשאול, אך השאלה תלויה
ומרחפת באוויר מאליה. איך
קרה הנס? לאן נעלמו ייסורי
המעיים שמנעו מהרבי
רק אמש לטעום כמעט
לחלוטין ממאכלי השבת?
להפתעת כולם, הרי זה
הרבי עצמו שפותח בסיפור

רבינו בענוותו, כפי שאתם רואים גם אני נושעתי בזכות השבת קודש בלבד, ומיד לאחר התפילה יכולתי לאכול מאכלי שבת קודש בלי ייסורים. חולפות עוד כמה שעות. מוצאי שבת קודש, רבינו ה'אמרי סופר' מבדיל על הכוס ולאחר מכן פונה הוא למקורביו, כשנהרה שפוכה על פניו. "כשיצאתי היום, בשבת אחר הצהריים מביתי לתפילת מנחה של שבת, נוכחתי כי עדיין קשה עליי ההליכה מחמת הזיהום שברגל. אך פתאום, תוך כדי הליכה כואבת, עצרתי וחשבתי לעצמי, הרי הפסוק 'רק שבתו יתן ורפא ירפא' לא נאמר רק על כאבי המעיים בלבד, אלא רפואה שלימה בכל הגוף טמונה בו, אם כן בדין הוא שגם כאבי הרגל יחלפו... ואכן מיד לאחר שעלתה בלבי מחשבה זו נעלמו - פגו גם כאבי הרגל והמשכתי ללכת ללא שום קושי.

לא הייתה זו הפעם היחידה בה הגנה השבת על הרבי מערלוי זי"ע מייסורי הגוף. שנים לאחר מכן, בערוב ימיו של רבינו, כשגילו חצה כבר את שנת התשעים, אירע פעם ובעיצומה של שבת קודש החל רבינו לסבול מכאבי שיניים חזקים. שעה קלה לאחר צאת השבת ביקש רבינו לערוך 'התרת נדרים' והסביר כי זה שנים נוהג הוא הידור בעצמו להוסיף מן הקודש על החול - להוציא את השבת רק תשעים ואחת דקות לאחר השקיעה. "אך כעת" סיים רבינו, "בגלל הכאבים העזים, ברצוני להתיר לעצמי להוציא את השבת כחמישים דקות לאחר השקיעה כדי לנסוע מיד לבית רפואה - לקבלת עזרה ראשונה".

והנה, להפתעת המשמשים בקודש, כעבור כמה דקות נמלך רבינו והחליט להמשיך את השבת עד השעה הרגילה כדרכו תמיד. לאחר מכן הסביר: "לאחר שכבר הוריתי לעצמי היתר להקדים ביציאת השבת, אמרתי לעצמי כי הנה נקרתה לידי הזדמנות פז שאינה מזדמנת בכל יום: לסבול ייסורים בגופי לכבוד שבת מלכתא. "כלום ניתן לשער את גודל הזכות? לסבול ייסורים למען השבת? "החלטתי אפוא שאינני משנה מדרכי, אמתין עד הזמן הקבוע, תשעים ואחת דקות לאחר השקיעה, ורק אז אסע לרפואה".

"וראו זה פלא" סיים רבינו, "מיד כשקיבלתי על עצמי את הדבר חלפו לפתע כאבי השיניים מאליהם... אין זאת" הפטיר רבינו בצחות לשונו, "אלא שהיצר הרע לא מסוגל היה 'לפרגן' לי הנאה וקורת רוח כה גדולה, לסבול למען שמירת שבת קודש".

מקור: שמעתי מפי נכדו הרה"ג רבי משה סופר שליט"א בעמח"ס 'במחיצת זקני'. את הסיפור השני שמע מפי המשב"ק הרה"ח ר' משה שפיצר שליט"א. (הרב שמעון טיקוצקי - המבשר תורני)

"תבוא אלינו לשבת קודש" נשמע קולו של הרבי מסקווירא, לאחר רגעים ארוכים של שרעפי קודש. כאומר, תבוא לשבת ובעז"ה יהיה לך הדבר לישועה ולרפואה. רגע של שקט טמיר, החסיד מטה אוזן בדריכות, והצדיק מוסיף, כחוכך בדעתו, "לאיזה שבת כדאי שתבוא?"...

"אולי כדאי שתגיע ל'שבת שירה' המסוגלת לרפואה, שהרי בפרשה זו כתוב הפסוק 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רפואך".

"לא", נשמע קולו של הצדיק, "אין זה כדאי, אמנם בפסוק זה יש הבטחה לרפואה, אבל הפסוק גם מציב תנאים כלל לא פשוטים להבטחה זו, שהרי מה כתוב קודם? 'אם שמוע תשמע לקול ה' אלוך והישר בעיניו תעשה וגו', נו, וכי מי יכול להעיד על עצמו שאכן זוכה הוא לעשות רק את הישר בעיני ה'?" "ואולי תגיע לשבת קודש פרשת יתרו, שבת קבלת התורה?" ממשיך הצדיק, "בפרשה זו הרי כתוב על מעמד מתן תורה שסגולתו גדולה לרפואה, כפי שמצאנו שבשעתו, כשניתנה תורה, נתרפאו כל הבעלי מומים, כל החולים נתרפאו, והקריאה מעוררת את הזמן.

"לא", נשמע שוב קולו של הצדיק, "גם זה אינו כדאי, שהרי כדי לזכות להבטחה זו של 'כל החולים נתרפאו' צריך האדם להגיע לידי 'קבלת התורה', לקבל את התורה בשלימות, וגם זו דרגה לא פשוטה בכלל.

"יודע אתה מה", פנה אליו בסוף הרבי מסקווירא, "תבוא לשבת קודש פרשת משפטים, שכן בפרשה זו כתוב הפסוק 'רק שבתו יתן ורפוא ירפא' (על פסוק זה אמרו חז"ל 'מכאן שניתנה רשות לרפוא לרפא')".

והרמז בפסוק זה הוא ש'רק שבתו יתן', שבת - שבת, כלומר די בזכות 'שבת קודש' כשלעצמה כדי להמליץ טוב על יהודי שיזכה לרפואה שלימה, 'ורפא ירפא' - ללא שום תנאים נוספים...

החסיד שומע את הדברים בהתרגשות וכמובן ממלא את ההוראה. בערב שבת קודש

פרשת משפטים עומדות רגליו בחצר הקודש סקווירא, הוא עושה שם את כל השבת בצלו של הצדיק, וככל היוצא מפיו נעשה, היהודי זוכה לרפואה שלימה שלא כדרך הטבע. את כל הסיפור המופלא הזה מספר הרבי ה'אמרי סופר' מערלוי זי"ע בשולחנו הטהור, ומפטיר באמונת צדיקים מעוררת לב: הרי נמצאים אנו כעת בפרשת משפטים, נזכרתי היום ממעשה מופלא זה ובעת קריאת התורה כשקראו את הפסוקים 'רק שבתו יתן ורפא ירפא' כיוונתי בעומק ליבי בתיבות אלו, ביקשתי שבזכות כוחה של שבת קודש אזכה לרפואה שלימה, כדברי הרב הקדוש מסקווירא. ועיניכם הרואות, סיים

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזר באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

לְפֶתַח הַמְּשָׁפָן:

לאן נעלם הספר תורה השני, מי מצאה ומי תיקן אותו, הסכיתו ושמעו להכנסת ס"ת עם בני משפחת רייכנטל:

השמחה בבית משפחת רייכנטל רבה. לא בכל יום זוכה משפחה לתרום ספר-תורה ולהכניסו לבית-מקדש מעט. וכשמדובר בבית-מקדש מעט דוגמת

השמיחה בבית משפחת רייכנטל רבה. לא בכל יום זוכה משפחה לתרום ספר-תורה ולהכניסו לבית-מקדש מעט. וכשמדובר בבית-מקדש מעט דוגמת ה'שטיבלאך' שבשכונת בית-ישראל בירושלים - מקום שבו קול התורה והתפילה מהדהד כל שעות היממה - השמחה גדולה במיוחד.

מאז, כאמור, חלפו שנים רבות. ר' גדליה ורעייתו הלכו לעולמם והניחו צאצאים. האחים ר' גדליה ור' משה, לצד אחים ואחיות נוספים, הם ניניהם. הסיפור על זקניהם שעלו לארץ במסירות-נפש ובאמתחתם שני ספרי-תורה, עבר במשפחה מדור לדור.

השמחה בבית משפחת רייכנטל רבה. לא בכל יום זוכה משפחה לתרום ספר-תורה ולהכניסו לבית-מקדש מעט. וכשמדובר בבית-מקדש מעט דוגמת ה'שטיבלאך' שבשכונת בית-ישראל בירושלים - מקום שבו קול התורה והתפילה מהדהד כל שעות היממה - השמחה גדולה במיוחד.

לחגיגת הכנסת ספר-התורה הגיעו בני משפחת רייכנטל מכל רחבי הארץ, ובראשם האחים ר' גדליה ור' משה, שבלטו בחזותם העממית על רקע קהל המתפללים המקומי, בתלבושת הירושלמית הטיפוסית. מה הביא את בני משפחת רייכנטל לבחור מכל בתי-הכנסת בירושלים ומחוצה לה דווקא את ה'שטיבלאך', בית-כנסת שהם-עצמם כמעט אינם מתפללים בו?

לחגיגת הכנסת ספר-התורה הגיעו בני משפחת רייכנטל מכל רחבי הארץ, ובראשם האחים ר' גדליה ור' משה, שבלטו בחזותם העממית על רקע קהל המתפללים המקומי, בתלבושתו הירושלמית הטיפוסית.

מה הביא את בני משפחת רייכנטל לבחור מכל בתי-הכנסת בירושלים ומחוצה לה דווקא את ה'שטיבלאך', בית-כנסת שהם-עצמם כמעט אינם מתפללים בו?

החידה גדלה לנוכח העובדה כי בין ספרי-התורה שהוצאו מארון-הקודש, כדי להקביל את פני הספר החדש, יש כבר אחד שעל 'עצי-החיים' שלו חרות שם-המשפחה 'רייכנטל'.

סיפורם של שני ספרי-תורה אלה מחזיר אותנו ארבעה דורות וכמאה ועשרים שנים לאחור.

ר' גדליה וזוגתו מרת מלכה-רבקה רייכנטל היו תושבי העיר מזריטש. עיר זו, שנתברכה בתעשייה מפותחת, סיפקה פרנסה ברווח לרבים מתושביה, ובכללם לבני הזוג רייכנטל.

זמן-מה לאחר 'פרעות קישינב' החליטו השניים כי די להם לגור בין גויים שונאי-ישראל וכי הגיעה השעה לעלות לארץ-ישראל. כשגמלה בליבם ההחלטה, ברור היה להם כי עמם יחד יעלו ארצה גם שני ספרי-תורה שהיו בבעלותם.

באותה עת יצאה עוד קבוצה של יהודים ממזריטש, בדרכה לארץ-ישראל. בני קבוצה זו התפרו בארץ והיו בין מקימי איילת-השחר, זיכרון-יעקב ויישובים נוספים. בני הזוג רייכנטל לא היו שותפים בקבוצה זו, ועשו את דרכם רצופת הקשיים והסכנות לבד.

בהגיעם לחופי הארץ נטעו את אוהלם ברמלה, והיו למעשה המשפחה היהודית הראשונה שהתיישבה בסביבה ערבית זו. עד מהרה נעשה ביתם בית פתוח לרווחה לכל עובר, אורח ונזקק. ר' גדליה הקים את קו העגלות הראשון שנע בין רמלה לירושלים.

כעשרים וחמש שנים לאחר מכן (בשנים תר"ס-ע) עברו בני הזוג רייכנטל לירושלים. את ביתם הקימו בשכונת 'שערי פינה', הצמודה לבית ישראל. הייתה להם רפת וגם טחנת קמח, ומלכה-

כשהיו הצאצאים רוצים 'לגעת' בהיסטוריה המשפחתית שלהם, היו באים להתפלל ב'שטיבלאך' בימים של קריאת התורה. דבר אחד העיב היסטוריה זו - בתוך ארון-הקודש, בין ספרי-התורה, נמצא רק ספר-תורה אחד של משפחת רייכנטל. השני נעלם!

בני המשפחה, שידעו בבטחה כי שני ספרי-תורה תרמו זקניהם ולא אחד, הציקו בעניין לגבאי ה'שטיבלאך', אך הללו משכו בכתפיהם. ובאמת, מי יכול לדעת מה עלה בגורלו של ספר-תורה שהובא ארצה לפני שני יובלות ומחצה?

יום בהיר אחד, לפני זמן לא-רב, נפתרה החידה. כמה מספרי-התורה של ה'שטיבלאך' בלו מיושן ונפסלו. באי בית-הכנסת, שבו מניין רודף מניין, סבלו ממחסור בספרי-תורה. ברוב מצוקתם החליטו הגבאים לפנות אל חדר-הגניזה ולבדוק מחדש את כל ספרי-התורה שהוצאו במשך השנים מכלל שימוש.

והנה לפתע נמצא ספר-התורה השני, שהובא על-ידי ר' גדליה וזוגתו מרת מלכה-רבקה. שם המשפחה התורמת - רייכנטל - עדיין התנוסס לתפארה על 'עצי-החיים' שלו. לאחר חיפוש קצר הצליחו הגבאים לאתר את צאצאי התורמים וליידע אותם על התגלית.

משפחת רייכנטל הנרגשת התגייסה למשימה - להשיב עטרה ליושנה - ונשאה בהוצאות תיקונו של ספר-התורה הישן. וכך, לפני כמה חודשים, נחוגה ברוב פאר והדר הכנסתו השנייה של ספר-התורה העתיק לארון-הקודש של ה'שטיבלאך'.

למתפללי המקום נוסף אפוא ספר-תורה, לבני משפחת רייכנטל נפתרה החידה, ואילו לספר-התורה הכשר - שתלאות הזמן גזרו עליו ניתוק ובדידות - הושב סוף-סוף בן-הזוג שעשה עמו

את הדרך הארוכה ממזריטש לירושלים.

(גל' שיחת השבוע)

פנינים על הפרשה:

(יד), שאין אתם רודפים את הקדושה והטהרה לדעת פנימיות הדברים, והחסרון מכם הוא בא. והנה, מלמוד התורה ומן התפלה ידוע ידע האדם שהדברים שמוציא מפיו הם בונים עולמות למעלה, שהרי עליהם העולם עומד (אבות פ"א מ"ב). וכשם שהדברים של הקדושה בונים עולמות למעלה, כך בהפך, דברים שאינם מהגנים עושים פגם גדול למעלה. ועל זה הזהרנו הרבה על דברי חל בשבת, כדי שלא לפגם בשבת שהוא קדש (שבת קיג: ירושלמי שבת פט"ו ה"ג):

משה הקהיל את כל ישראל להזהירם על הדיבור

וזהו שאמר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, לפי שרצה להזהירם על שמירת הלשון והדבור, ולפי שדבר זה מצוי בכל העולם והרגלו בו, אם בלשון הרע או בדברים בטלים או בשקר או בדברי מרמה וכיוצא, כל אחד ואחד אחז לו דרך לעצמו, לפיכך כנס כל עדת בני ישראל ואמר להם הווי זהירים בשמירת הדברים, כי לא דבר ריק הוא, כי הדברים עושים פעלתם למעלה, לטובה או להפך. וזהו שאמר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם, כלומר, אלה הדברים שאתם מוציאים מפיהם, אל יעלה בדעתכם שאין בהם ממש, שהרי צוה ה' לעשות אתם, דהיינו, עושים מעשה ממש למעלה, ולכן השמרו מאד לנפשותיכם פן תפגמו בדברים. ועל זה סמך לזה ששם ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש, והשמרו בקדשתו שלא תדברו בו דברי חל, דכזה אתם עושים פגם גדול למעלה. ומכל שכן שלא תבואו לידי כעס בשבת, דזה הוא הפגם הגדול, וזהו שאמר לא תבצעו אש, דהיינו שלא תבואו לידי כעס בשבת, דכל הכועס כל מיני גיהנם שולטים בו (נדרים כב.). והסבה המביאה לכל אלה היא שפת יתר ודברים בטלים, לפיכך הזהרו בדברים הרבה יותר, ובזה תבואו לידי קדושה:

(פיתוחי חותם פרשת ויקהל)

המכיר בהבלי העוה"ז - יצליח במשא ומתן

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (שמות לו ז). אפשר לרמוז, שאם אדם שם עבודת ה' בין עניני וידוע נאמנה שלא בא לזה

המחזיק לומדי התורה, יידע וילמד תורה בעוה"ב

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וגו' (שמות לה ל-לא). 'בצלאל' רומז על המחזיק בידי לומדי תורה, דדרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים גג.) דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחסה למחזיקים בידי לומדי תורה אצל בעלי תורה, שנאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. ופרשו המפרשים זכרונם לברכה, (דאיותו) [דבאיותו] עולם גם המחזיקים ילמדו תורה, שלא יתבישו בין החכמים שיהיו הם קוראים ושונים ואלו דוממים, לפיכך גם הם יודעים תורה:

וזהו שאמר קרא ה' בשם בצלאל, קרי בה 'בצל אל', זה המחזיק ביד לומדי תורה שנאמר עליו 'כי בצל החכמה בצל הכסף', והקריאה הזאת היא שגדלו הקדוש ברוך הוא באותו עולם ויעשה לו צל וחסה אצל לומדי תורה, בן אורי, שיהיה נהנה מאור השכינה. בן חור, שיהיה בן חורין ממלאך המות ומדינה של גיהנם. למטה יהודה, שבאותו עולם נותן הודאות ותשכחות להקדוש ברוך הוא:

זאת ועוד, וימלא אתו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת, אף על גב דלא למד בעולם הזה, באותו עולם ימלא אותו הקדוש ברוך הוא בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכת התורה כדי שלא יתביש בין החכמים, ועליו נאמר (ישעיה מ' ה) 'הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו':

(פיתוחי חותם, פרשת ויקהל)

זהירות בדיבור הפועל בעולמות העליונים

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם, וגו'. ששם ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו', לא תבצעו אש וגו' (שמות לה א-ג). אפשר לרמוז, שהדברים שמוציא אדם מפיו עושים פעולות למעלה, ולפיכך יש חמרא גדולה בלשון הרע, דפוגם בעולמות עליונים למעלה, והוא הדין דברים בטלים. ועל זה אמרה התורה (דברים לב מז) 'כי לא דבר רק הוא', כלומר, אל תחשב שהדבור ריק הוא, כי אם ריק הוא, מכם הוא (ב"ר א

עצות וסגולות:

ענייני שמירת הדיבור (ב')

סיג לחכמה שתיקה

הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע' וגו', הרי ראייה דחיי האדם תלויים בפיו (ע"ז יט: ויק"ר טז ב). וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל צמל האדם לפיהו'. וכל החכמים, ראשונים ואחרונים, מזהירים ומוכיחים על הפה, והנא אמר (אבות פ"א מ"ז) 'לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"ג) סיג לחכמה שתיקה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמח ערך רשות ז) אם דבור כסף, שתיקה זהב.

(פיתוחי חותם פרשת תצוה, ד"ה ועשו את האפוד)

על לשון הרע וניבול פה - יש כרת

ולשון הרע ונבלות הפה אכא כרת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'כרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות (ערכין טו: שבת לג: וברש"י שם).

(פיתוחי חותם שם)

פגם ברית הלשון גורם לפגם ברית המעור

דכמו שצריך לשמור ברית המעור, כך צריך לשמור ברית הלשון (ספר יצירה פ"א מ"ג). והנה בזהר הקדוש (ח"ב רסד.) קורא לפגם הברית 'משקר באת קימא קדישא', ואם כן כשיחזור בתשובה צריך לתקן הכל, ברית המעור וברית הלשון, ושניהם צריך לעשותם אמת, שאם פוגם ברית הלשון, בזה גורם לברית המעור לפגם, לכן צריך להתרחק מן השקר עד הקצה האחרון ולרדף אחר האמת עד הקצה האחרון, ורדיפת האמת תקין לפגם הברית.

(אלף בינה, אות שי"ג ג)

התעוררות לשמירת הפה

בני אדם רבים ככלם אינם חוששים לשמור לשונם, ורב בני אדם אומרים מה קפידא יש בדברים בעלמא ומה פגם יש בדבר, על זה בא לעורר לבות בני אדם ולומר להם, עוררו ישנים מתרדמתכם, שאתם סומים בדבר הזה, שבשביל דבר זה אין אתם נדבקים בקדושה כראוי, וזהו המבדיל ביניכם לבין אלהיכם.

(פיתוחי חותם פרשת מטות, ד"ה וידבר משה)

צריך לעשות סייגים למניעת השקר

והנה העון הזה בעונותינו הרבים מצוי בכל דור ודור ופרוצים בו העם, דברי שקר ומרמה אין קץ, ויש נודרים ואינם מקיימים, ושבועת שקר ושוא וכיוצא מינים ממינים שונים, וזה הענין צריך גדרים וסיגים ודברי מוסר ותוכחה, אולי ישמעו וישנובו, וכו', וראשי העם שמורים לבני ישראל, הם הצרכים להזהירם על זה בכל עת, ויאמרו להם שזה פגם גדול בשכינה ומוסיף לה עכבה בגלות.

(פיתוחי חותם שם)

עבודת ה' תלויה בשפתיים, ויזהר בהם מאד

שפתי אדם, שצריך לזהר לשמרם כראוי שמירה מעלה, ויסתכל ויבין שכל עבודת ה' בהם תלויה, ועקר עמוד העולם שהיא התפלה בשפתיים תלויה, ועקר התורה בהם תלויה, וכיון שעקר העבודה בהם תלויה, צריך שיהיו שמורים מכל דבר המטנף אותם, שאם יהיו מטנפים, לא שדך שעל ידיהם תעשה שום פעלה, לא בשעת התפלה ולא זולתה (וזהר ח"ב רסג:).

(פיתוחי חותם פרשת בעלותך, ד"ה עשה לך)

אבל בעונותינו הרבים, בטרחתו ויגיעתו ובקיאאותו אין לו שום מנוחה כלל, ומבטל תורה ותפלה ומלא קנאה, וגם כשהוא על משכבו רעיונה על משכבה סליקו קדת מה לעשות בסחורה פלונית, קדת מה לעשות בהלואה פלונית, ובהא סליק ובהא נחית כל היום וכל הלילה. ולזה נאמר 'תפלתו תועבה', שהרי תפלה נקראת עבודה שבלב, וזהו כל עמו, הלך בדרך מרחוק, ונמשך מזה, גם בשבת קדש שהוא יום מנוחה לגוף ולנפש, מחשב כי אם מה יעשה בחל כשיצא מהשבת, והרי בטל ענג שבת והארתו, כי עקר השבת הוא שיקבע בדעתו שהוא יום קדוש, והנחילו הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל להתענג בו ולעסוק בתורתו (תדב"ר פ"א), והכל תלוי בלב ובמחשבה טהורה, ואם הלב פונה לדברי חל, היכן קדשה שורה עליו, ומי גרם כל זאת, הוא בחשבו שרונת המזון תלוי ביד האדם, וחכמתו ובקיאאותו וטרחתו היא הגורמת, לפיכך בכל יום מחשבות חדשות מקרוב באו מה לעשות [ב]עסק זה וכיצא. אבל אם תלה בטחונו באדון הכל המשגיח על כל פרט ופרט, ידע כי מה שגור ה' הוא שיהיה ואין מחשבותיו מועילות לו כלום, ואינו מחשב כי אם בדרכי ה' ובתורתו:

אדם חכמתו ובקיאאותו גרמה לו לאסוף ממון, רק הכל מאתו יתברך. ודבר זה מי שיש לו דעת יודה בו, והרי עינינו הרואות מעשים בכל יום, כמה חכמים במשא ומתן ובקיאיים ולא עלה בידם כלום, וכמה טפשים והון רב להם, וכמה אמנים במלאכה ואין כל, וכמה בטלים והון רב להם, ומזה ידע האדם דהכל בידו יתברך, וישים בטחונו בו, ולא יהיה נהגל להון שביאנו לידי חסרון, כי אין חכמתו ובקיאאותו בענין זה מועילה כלום:

הבוטח בה' אינו מבטל תורה ותפילה ואינו מקנא

וכיון שישים בטחונו בה' יתברך, כמה תועלות נמשכות מזה: אחד, שלא יבוא לידי טרח הרבה, כי אם יחשב שטרחתו הרבה גורמת לו הרחוק נמשך מזה שיבוא לידי בטול תורה ותפלה, כמו שעינינו הרואות בעונותינו הרבים בשאר בני אדם. ועוד, לא יבוא לידי קנאה להתקנאת בכני אדם שכמותו שהם עשירים והוא לא כן, אלא יאמר הכל בידו יתברך, ולזה קראו התנא לבצל הבטחון 'עשיר', באמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ולא שיך שישמח בחלקו כי אם בעל הבטחון, שבוטח בה' ואומר זהו מה שגור אדון הכל לתת לי, ושמח בחלקו אם מעט ואם רב:

העולם כי אם לעשות רצונו יתברך, אז יהיה משאו ומתנו נחת ועושה כי אם להסתפק בהכרחי, ואינו מבטל שום תפלה וקובע עתים לתורה ומשים בטחונו בה' על מזונותיו, ומה שיזמין לו הקדוש ברוך הוא במשאו ובמתנו או במלאכתו יראה בעיניו רב, לפי שכל עקר מגמתו הוא לעשות רצונו ה'. ומי שעושה כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיו ומזמין לו מזונותיו ברוח ולא בצמצום ולא יחסר כל טוב:

וזהו והמלאכה היתה דים, דהינו המלאכה שעושים בני אדם כמה להתפרנס, אם גמרו בדעתם ששום בטול לא יתבטלו מצת התפלה ומצת קביעות תורה הנקראת 'מלאכת שמים', כי אומרים דינו כמה שנעבד ונתבטל בזמנים שאינם עת התפלה ולא עת התורה, אם הספיקו לנו מוטב, ואם לאו נתפסק בצמצום, ולא נבטל שום תפלה ולא קביעות תורה. כשיעשו כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיהם ויאכלו ויותירו:

ישעור הפסוק כך הוא: והמלאכה היתה דים, דהינו, אם המלאכה שעושים בני אדם כמה להתפרנס גמרו בדעתם שהיא דים לכל המלאכה שהיא מלאכת הקדש, שלא יתבטלו משום תפלה ומשום קביעות תורה, אז הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיהם ויתפרנסו ברוח ויאכלו וישבעו ויותירו, וזהו והותר:

(פיתוחי חותם פרשת ויקהל)

אין חכמת האדם מועילה כלום, והכל מאת ה'

ששת ימים תעשה מלאכה וגו' (שמות לה ב). יש לדקדק למה אמר תעשה ולא אמר תעשה. ואפשר לרמוז, דהנה ידוע מה שאמר התנא עליו השלום (קדושין פב), דאין עניות ופשירות מן האמנות, אלא הכל לפי זכותו, והכל תלוי בידו יתברך, ואין הדבר ביד האדם לפי טרחו ויגיעתו ולפי בקיאאותו וחכמתו. ומקרא מלא הוא (שמואל א' ב ז) ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרום. ועוד כתוב בתורה (דברים ח יח) וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ותרגם אונקלוס עליו השלום ארי הוא דיהיב לך עיטא למקני נכסין, שלא יאמר

ביאור הפסוק 'ברכת ה' היא תעשיר' וגו'

וזה היה אצלי כונת הכותב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, דהינו, מה שנותן לו ה' שמח בו ואומר ברכת ה' מה שנתן לי אדון הכל, ולא יוסף עצב עמה', הכונה, כיון שבוטח בה' ויודע שהכל תלוי בהשגחתו יתברך, נמשך לו מזה שלא יבוא לידי טרחא יתרה המביאתו לידי בטול תורה ותפלה, ועוד, לא יבוא לידי דאגה וקנאה לומר מפני מה פלוני נתעשר ואני לא כן, רק שיאמר כך רצה אדון הכל, וזהו 'לא יוסף עצב עמה', נדרש לשני פנים, לשון טרחא ולשון דאגה:

מי שאינו בוטח מבטל תורה ותפילה ועונג וקדושת שבת

הבוטח בה' זוכה להארה מקדושת שבת

וזהו שאמר הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קדש, התורה אומרת, אם רצית לקיים שבת כראוי ותחול עליך קדשת שבת, דע לך שהמלאכה שאתה עוסק בימי החל והרחוק שאתה מרויח, אין אתה הוא העושה, רק מאליה נעשית על ידו יתברך, כי הוא הגורם והנותן לך כח לעשות חיל, ולפיכך אמר תעשה ולא 'תעשה', וכשתחשב כך ותעשה בטחונך בה', אז יום השביעי יהיה לך קדש, שמבטחני כך שלא תחשב בשבת על מה שתעשה בחל, שהרי אפלו בחל אין אתה מחשב, רק משים בטחונך בה', מכל שכן בשבת, אבל אם אתה בוטח בהרווחת ממון על יגיעתך ועל חכמתך, מעולם המחשבות לא יסורו ממך אפלו בשבת, ואין אתה זוכה לקדושת שבת, ולפיכך אמר תעשה ולא 'תעשה': (פיתוחי חותם פרשת ויקהל)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגאון רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א: רבותי, אנחנו אומרים הראנו ה' חסדיך, ה' תראה לנו, שלא נצטרך רק להאמין שזה טוב. כמו שאחד אמר, ה' יעזור שיהיה טוב ולא נצטרך לעיין בספרים חסידים להבין למה זה נקרא טוב. ה' יעזרנו שנוכל לשמוח בחודשיים אלו המיוחדים לשמחה, ושמחת בכל הטוב שנוכל לשמוח בכל הטוב שהקב"ה עושה לנו, שנזכה לכל השפעות הטובות, ונקח איתנו שמחה לכל השנה.

בכל מקום היה לחמנייה ולידה היתה צלחת רחבה עם פירות חתוכים, אננס ומלון, ועל הצלחת היתה ערימה של עוד פירות חתוכים ומכוסים עם כוס הפוכה, כוס רגילה הפוכה על ערימת הפירות, וזה היה העיצוב של המנה. ומסביב הצלחת יש חתיכות רימון וסוג של רוטב מרווח גם כן, וכן קיווי, ממש מפואר.

אבל אני מתבונן בצלחת ונפל לי הרעיון. כשמסתכלים על הצלחת מה רואים? רואים כוס הפוכה! זה נראה שהיה כוס מלא פירות ומישהו הפך את הכל לתוך הצלחת שלי. ואם זה לא מפסיק אז גם פוזרו כמה רימונים ונמרח רוטב מסביב. חשבתי שאילו הגעתי הביתה וראיתי צלחת בודדת כזאת על השולחן הייתי מתרגש. מי שפך את הפירות, מי מרח את העסק, מי עשה את הבלגן, איזה ברברים אתם, ממש חיות, אין לכם שליטה!!!

למה לא כעסתי פה? כי ראיתי שבכל מקום יש צלחת כזאת. אהה, זה משהו מתוכנן, זה לא כוס שמישהו הפך אותו בטעות, אלא זה בדיקת העיצוב המודרני. נו מילא! אילו הייתי רואה צלחת בודדת הייתי בטוח שנתקלתי בחורבן. אבל כשרואים שבכל מקום יש את זה אז אתה מבין שזה משהו עם סדר. אז פתאום הדבר הטיפשי הזה נהפך לדבר נפלא. ואני עוד אפילו שילמתי על זה, כי הייתי בעל השמחה ואני הייתי צריך שלום על הבלגן הזה.

חשבתי אז ככה, הקב"ה לפעמים מביא לנו איזה בלגן... ואדם חושב לעצמו אוי וויי... אבל אולי זה נראה אצלך כמו בלגן אבל זה בעצם עיצוב, זה עיצוב מפואר - אם יכולת לראות את כל האולם, את כל העולם, הייתי רואה שאצל כל אחד יש את הבלגן שלו, כל משפחה מקבלת את הפעקעל'ע שהיא צריכה לעבור. אילו היית רואה את החשבון הכולל היית מסכים שזה עיצוב מצויין.

רבותי, אנחנו אומרים הראנו ה' חסדיך, ה' תראה לנו, שלא נצטרך רק להאמין שזה טוב. כמו שאחד אמר, ה' יעזור שיהיה טוב ולא נצטרך לעיין בספרים חסידים להבין למה זה נקרא טוב. ה' יעזרנו שנוכל לשמוח בחודשיים אלו המיוחדים לשמחה, ושמחת בכל הטוב שנוכל לשמוח בכל הטוב שהקב"ה עושה לנו, שנזכה לכל השפעות הטובות, ונקח איתנו שמחה לכל השנה.

(הרב אברהם מרדכי מלאך - גל' אסדר לסעודתא)

היה לי חשק להגיד לאשתי שהיא תלך לבר מצוה ולמסור לבעל השמחה (אבי הבן), שלא יכולתי לבוא, לא היה לי כוח, הייתי פשוט במצב רוח ירוד ומותש מאוד מכל הנסיעה, בקיצור הייתי מחוק. מתישהו נזכרתי שאני אבי הבן ואני כן צריך ללכת לבר מצוה... הלכתי לבר מצוה בלי כוח, ובדרך כשהלכתי אמרתי לעצמי, אוי רבש"ע, לא יכולת להקל עליי קצת... מה??? זה היה חייב להיות הכל באותו יום של הבר מצוה? הייתי ממש במצב של פיזור הנפש, הראש לא פה, לא ידעתי אם זה יום טוב או שבת, או כל נדרי או כל חמירא, לא ידעתי איפה אני נמצא.

משנכנס אדר מרבין בשמחה.

אספר סיפור שבדידי הוי עובדא.

זה קרה לפני כמה שנים טובות. בסוף הקיץ כשהיינו נופשים בהרים והגעתי הביתה והנה אני רואה הרבה אנשי 'הצלה' ליד הדירה שלי, כמובן היה שם המולה גדולה מאוד, והיה שם הרבה עוייילים!! והמצב שם היה נורא. הלכתי לברר מה קרה? ואני מגלה שאחד מילדי המשפחה שלי שבר את הברך. רבותי, אני לא רוצה לתאר את הכאב שעוברים, אבל אני עצמי מרגיש את הכאב כעת מחדש, רק לחשוב על מה שהיה. ברך שבורה זה סיפור של ניתוח אחרי ניתוח אחרי ניתוח ואז תרפיות, וכל המשפחה מסתובבת סביב זה.

ואנחנו היינו ממש קרובים לפני יום כיפור, יום לפני ערב יום הקדוש, וזכינו להכניס את אחד הבנים שלי לעול מצוות. כלומר, עשינו בר מצווה יומיים לפני יום הקדוש, ונכנסנו לרופא והרופא קבע שמחר חייב להיות ניתוח. זאת אומרת שביום של הבר מצוה של הילד, אנחנו צריכים להיות טרודים בניתוח של ילד אחר. והייתי צריך להיות בבית חולים בקולומביה במשך שעות ארוכות. נקצר פה בכל הפרטים הכואבים, חזרנו הביתה ממש שעתים לפני הבר מצוה, סחוטים, אחרי יום של סליחות עם י"ג מידות, יום שנוהגים הרבה מכלל ישראל ללכת לתשליח, יום שאמורים להתחמם לקראת יום הקדוש, ובמקום זה אנחנו תקועים בבית חולים. ואני חוזר הביתה ועכשיו עלי להתכונן לבר מצוה.

והיה לי חשק להגיד לאשתי שהיא תלך לבר מצוה ולמסור לבעל השמחה (אבי הבן), שלא יכולתי לבוא, לא היה לי כוח, הייתי פשוט במצב רוח ירוד ומותש מאוד מכל הנסיעה, בקיצור הייתי מחוק. מתישהו נזכרתי שאני אבי הבן ואני כן צריך ללכת לבר מצוה...

הלכתי לבר מצוה בלי כוח, ובדרך כשהלכתי אמרתי לעצמי, אוי רבש"ע, לא יכולת להקל עליי קצת... מה??? זה היה חייב להיות הכל באותו יום של הבר מצוה? הייתי ממש במצב של פיזור הנפש, הראש לא פה, לא ידעתי אם זה יום טוב או שבת, או כל נדרי או כל חמירא, לא ידעתי איפה אני נמצא.

אני זוכר שהגעתי לבר מצוה וזה היה באולם של סקווירא, וכידוע כשבעל השמחה מגיע אין אף אחד חוץ מהקייטרינג והצלם, וקשה להסביר איך השולחנות היו נראים כשקוראים בכתב אבל זה היה ככה: מנת הפתיחה, עוד לפני הבלניצ'עס,

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א: מאחר שעניין אש המחלוקת בשבת הינו כה חמור, מרכז השטן כוחות רבים על מנת לגרום לאדם ליפול ולהיכשל. הניסיון גדל ביותר בערב שבת, שמחמת לחץ ההכנות עלולים להגיע לקפידות, לכעסים ולעלבונות. דווקא אז, יש להתאמץ בכל הכוח בשמירה על המידות הטובות, ובהתגברות ובשליטה על המילים היוצאות מפינו.

שעת ניסיון

מאחר שעניין אש המחלוקת בשבת הינו כה חמור, מרכז השטן כוחות רבים על מנת לגרום לאדם ליפול ולהיכשל. הניסיון גדל ביותר בערב שבת, כשמחמת לחץ ההכנות עלולים להגיע לקפידות, לכעסים ולעלבונות. דווקא אז, יש להתאמץ בכל הכוח בשמירה על המידות הטובות, ובהתגברות ובשליטה על המילים היוצאות מפינו. "רבי שבתאי הסבלן" היה יהודי תמים, שכונה בפי הבריות בשם זה על שם הסבלנות שהיתה בו. כגודל יראת השמיים שלו כך היו מידותיו הטובות, ומעולם לא נתן להן לבוא זו על חשבון זו.

בהתקרב ליל פסח שררה בביתו התרגשות רבה. כבכל שנה הקפיד רבי שבתאי על הידורי כשרות מרובים, ורכש מצות מהודרות במחיר מלא. שולחן הסדר בביתו נערך מבעוד מועד בכלים מפוארים, כלי כסף וגביעים נוצצים - "תערוך לפני שולחן"... שולחן של בני מלכים, כפשוטו ממש.

כשהלך להתפלל ערבית, נכנסה הרבנית לסלון. ברגע אחד של חוסר שימת לב נתקלה רגלה במפה הארוכה. השולחן התנדנד מעט בחוסר יציבות, וכן רגע נפלו כל הכלים שהיו עליו, והתנפצו בקול רעש גדול... בקבוקי היין היקרים נשברו, ותוכנם נשפך על המצות היקרות והמהודרות, שהתפזרו בשלוליות ונרטבו כליל.

לא חלף זמן רב, ורבי שבתאי שב לביתו. המחזה שנגלה לנגד עיניו לא היה מרנין, בלשון המעטה, והוא פרץ בבכי. אך במקום שיוציא מפיו האשמות כלפי אשתו, הוא התאונן על עצמו שעוונותיו גרמו לכך, ולא באה לו עוגמת הנפש הזו, אלא משום שלא עשה את כל מעשיו לשם שמים.

הוא לא נח ולא שקט, עד שסיים: "הוי, כמה ציערתי את אשתי הצדקת, בכך שגרמתי לה את עוגמת הנפש הזאת", ובכך הצליח לעודד ולהרגיע את הרבנית...

במקום להפוך את האירוע לזירת התגוששות, שבה הכל יוצאים פצועים ושותתים דם, הוא נטל את כל האשמה על עצמו, וקף את קומתה של אשתו. השטן, אשר כבר כמעט חכך את ידיו בהנאה על הצלחתו, נאלם דום והסתלק לו בבושת פנים.

זהירות מכעס וממחלוקת ותיקון עצמי עד רכישת מידות נעלות ומופלאות, הם השאיפה שאותה עלינו להציב לעצמנו בעבודת ה'.

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

לא חלף זמן רב, ורבי שבתאי שב לביתו. המחזה שנגלה לנגד עיניו לא היה מרנין, בלשון המעטה, והוא פרץ בבכי. אך במקום שיוציא מפיו האשמות כלפי אשתו, הוא התאונן על עצמו שעוונותיו גרמו לכך, ולא באה לו עוגמת הנפש הזו, אלא משום שלא עשה את כל מעשיו לשם שמים.

הוא לא נח ולא שקט, עד שסיים: "הוי, כמה ציערתי את אשתי הצדקת, בכך שגרמתי לה את עוגמת הנפש הזאת", ובכך הצליח לעודד ולהרגיע את הרבנית...

כעס בשבת - סכנה!

לא תִּבְעֵרוּ אֶשׁ כָּל־מִשְׁבְּחֵיכֶם (לה, ג). איסור הבערת אש הוא אחד מל"ט המלאכות האסורות בשבת.

אך השל"ה הקדוש מוסיף, כי התורה הזהירה כאן לא רק על אש פיזית, כי אם גם על הבערת אש רוחנית, שהיא אש המחלוקת והכעס.

הטעם לכך שהזהרנו על אש המחלוקת דווקא בשבת הוא, מפני שאז מתפנים כולם מעבודתם, מתראים ונפגשים זה עם זה, ואם לא עוסקים בדברי תורה ובשמיעת דברי אלוקים חיים, אשר מעלים ומרוממים את האדם - מגיעים לדיבורי חול ודברים בטלים, הגוררים בעקבותיהם קטטות וויכוחים.

בלהט הוויכוח אנשים אינם שמים לב למעשיהם, ועלולים להגיע למציאות נוראה ואיומה.

כך אירע באחד מבתי הכנסיות, שתוך כדי דרשת הרב, נדמה היה לאחד המתפללים כי כוונת הרב בדבריו היא להקניט ולגנות אותו באופן אישי. הוא לא שלט ברוחו, קם ממקומו וגער ברב נמרצות. הקהל לא נותר אדיש לחילול כבוד הרב, ומיד קמו אנשים שקינאו את קנאת רבם, והחזירו לאותו אדם מנה אחת אפיים.

חילופי הדברים נגררו לחילופי מהלומות, ובמקום פרצה קטטה איומה ונוראה, עד שהוזמנו למקום ארבעה אמבולנסים וניידות משטרה. נגרם מכך חילול שבת מזועזע, מלבד חילול ה' ושאר עברות חמורות שנעשו שם!

כל זאת משום שעברו על "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", והציתו את אש המחלוקת, אשר כדרכה של כל אש פורצת בלי שליטה, ומכלה את כל הנקרה בדרכה.

כח התורה כנגד אש המחלוקת

כנגד אש המחלוקת שכוחה עלול להתחזק בשבת, ניתן בידינו כוח אדיר המסוגל להילחם בו - כוח דברי התורה.

כאשר מנצלים את שעות הפנאי ואת כינוס הבריות לאמירת דברי תורה ולשמיעתם, דברי התורה שהם כאש, כמו שנאמר: "הלוא כה דברי כאש נאם ה'" (ירמיה כ"ג, ט), מבערים ושורפים את אש המחלוקת!

והרי לא ניתנו שבתות וימים טובים, אלא לעסוק בהן בדברי תורה (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג).

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

חולה הזקוק למים חמים בשבת היכן יחמם, בקומקום חשמלי, או על הגזן חסר במשלוח מי משלם | עליית קטן בד' פרשיות | האם "במקום מצווה" הותר רק ריקוד או גם מחיאת כף | האם גם שבת שבע ברכות נכללת בהיתר לרקוד ולמחוא כף מטעם "שמחה של מצוה"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

הוא חמור יותר מדבר המפורש בתורה, כיון שיש בו ריבוי לאו ועשה, ולכן כשמאכילין הקל הקל, צריך להאכילו דבר המפורש בתורה, ולא דבר הנלמד מדרשאד.

אולם הפמ"ג (פתיחה להלכות קריאת שמע) כתב שאם יש לו לקיים מצוות עשה גמורה, ודבר שאינו מפורש בתורה, שהוא מצוה בעלמא, דחי העשה הגמורה, למצוה בעלמא.

והנה כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ח"ה אות ט) שנפסק בשו"ע (סימן תרח ס"ב) שכל דבר שאין מפורש בתורה, אין צריך למחות, ואמרינן בו מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים, וכתב החוות יאיר (סימן קסד) שצידה בשבת אין מוחין כיון שאין מפורש, ולא נראה, שכל הלכה למשה מסיני שמפרש פירוש בקרא, הוה כמפורש ולוקין עליו, עכ"ד. אך יתכן שגם הפמ"ג מודה שהבערה היא יותר מפורשת מאשר שאר אבות מלאכות.

ונראה שבעניינינו עדיף להדליק את הקומקום, שאף שכל אב מלאכה נחשב לדבר המפורש בתורה, אולם לא נגד הבערה שהיא מפורשת להדיא, ובפרט דמה שכתב החזו"א שהדלקת החשמל הוא בונה, אין זה אב מלאכה של בונה, אלא תולדה דבונה, וא"כ הבערת אש חמורה ממנה.

הטומאה שתיים שהן ארבע. שתיים שנעלם ממנו הטומאה, שהן ארבע שידע שהוא טמא, אך נעלם ממנו הקודש או המקדש, וכתב הפורת יוסף שנפקא מינה שאם אין לו אלא קרבן אחד, יביא על העלם טומאה, שהוא מפורש בתורה, כמו כן אם צריך להביא ב' קרבנות יקריב תחילה את של העלם טומאה כיון שכתוב מפורש בתורה, משא"כ העלם מקדש נלמד ממנה.

אולם המנחת חינוך (מצוה תצו סק"ג) חידש שכיון שדבר שלמדו זאת חז"ל מדרשא יש בו לאו דלא תסור, ועשה דועשית ככל אשר יורוך, א"כ

חולה הזקוק למים חמים בשבת היכן יחמם, בקומקום חשמלי, או על הגז

שאלה: חולה שיש בו סכנה הזקוק למים חמים בשבת, עבור שתיית כוס תה, ועומדים לפניו שתי אפשרויות לחמם את המים, בקומקום חשמלי, או להדליק אש בגז, ולהניח עליו סיר עם מים, והכלל בכל האיסורים הנדחים מפני חולה, שיש לעשות את המלאכה הקלה יותר כמבואר ביומא (דף פג ע"א), מה היא המלאכה הקלה יותר?

תשובה: בהדלקת הגז יש שתי מלאכות, לא מבעיא אם צריך להדליק את הגז עם גפרור, שהוא מדליק אש בגפרור, ואח"כ מדליק עמו את הגז, וגם אם יש לו מצת בגז, הרי קודם הוא עושה פעולה חשמלית במצת, ולאחר מכן הרי זה מדליק את הגז. כמו כן בהדלקת קומקום חשמלי הוא עושה שתי פעולות, הוא מדליק את הקומקום וגם מכבה, ואף שפעולת הכיבוי נעשית מאליה, מ"מ המעשה מתייחס אליו, כיון שזה מתוכנן בעת ההדלקה, שבעוד כמה דקות זה יתכבה בעקבות ההדלקה.

והנה דעת הגרש"ז אורבאך זצ"ל שבהדלקת חשמל יש בזה מלאכת מבעיר, ודעת החזו"א (או"ח סימן נ סק"ט) שיש בזה מלאכת בונה, ולכאורה לשתי השיטות אין נפקא מינה מה יעשה, כי בשני האופנים יש שתי מלאכות דאורייתא.

אך יתכן שלשיטת החזו"א שיש בהדלקת חשמל מלאכת בונהא, עדיף להדליק את הקומקום, והטעם שמלאכת בונה אינה איסור המפורש בתורה, משא"כ הבערת אש, הוא איסור מפורש, כדכתיב לא תבערו אש, וכתב הדובב מישרים (ח"ג סימן פב) שאיסור שאינו מפורש בתורה, קל יותר מאיסור המפורש בתורה, ולכן כתב שבשבת תולדה קלה יותר מאב מלאכה, יעו"שג.

וכעין זה כתב הפורת יוסף בסוגין, דתנן ידיעות

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

מצד המשלח שהמשלוח עובר לשני, שאז זה נעשה כשומר שמסר לשומר בידיעת הבעלים, ונכנס בספק אם נאבד אצל הראשון או אצל השני, ואם כל אחד מהם טוען ברי שלא נאבד אצלו, הכלל הוא 'המוציא מחבירו עליו הראיה'. (ועיין עוד בסימן רצ"א סכ"ו ובש"ך שם).

בנוגע לשאלה השניה, בסימן רח"צ נפסק להדיא דשומר שנתחייב לשלם ולא יודע כמה, והבעלים טוענים שהיה שם סך מסויים [שהם אמודים בן], והשומר משיב אינו יודע - הרי זה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא דחייב הכל בלא שבועה, דמתוך שאינו יכול לישבע משלם.

השני, כאמור, לכאורה אינו חייב בכלל. אבל הראשון אם אין המשלח יודע שיש כאן כמה שליחים בדרך, הראשון חייב בגניבה ואבידה כדין שומר שכר. ומאחר שהוא מודה שהיתה חבילה, והרי שוה פרוטה בודאי היתה שווה, רק שאינו יודע כמה, ממילא יש לחייבו מדין דמחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם.

דולר, השאלה אם היא נאמנת שזה היה שם, ואם יכולה לטעון שהשווי שלהם הוא אלף דולר. נכון שבד"כ שומר שוכר חייב לשלם באבידה, אבל אולי השומר יכול לטעון שרגילים לשלוח דברים קטנים כמו עוגה במשלוח כזה שעולה כמה שקלים, ולא דברים יקרים. וכי אם יטען אחד שהיה במשלוח יהלומים יחייבו את המשלוחן לשלם לו יהלומים?

תשובה: אם המשלח יודע שהדרך הוא למסור למישהו אחר, הרי שהוא עשה שליחותו בכך שהוא נטל והניח עבור אחר, כמבואר בחו"מ סימן קכא, ונאמן על כך והוי כאומר 'החזרתי'. אולם אם המשלח לא מכיר את כל המסלול והדבר גם לא משנה לו ולא על דעת כן הוא עשה, ומבחינתו הוא טוען - נתתי לך חבילה תשלם לי, אזי הוא שומר שכר וחייב בגניבה ואבידה.

כמובן, שהדין הוא רק כלפי השליח הראשון, אבל השליח השני מלבד מה שהוא טוען שכלל לא ידוע לו כמה חבילות היו, הרי ברור שא"א לתבוע את השליח השני, אא"כ ידוע ומוסכם מראש גם

חסר במשלוח מי משלם

שאלה: בחברת משלוחים שעורכת משלוחים של חבילות מעיר לעיר, יצא שליח אחד עם רכב שיש בו חבילות לעיר שמש, והיו שם עוד 15 חבילות למודיעין בתוך שקית גדולה שצריכים להמסר לשליח אחר. אותו שליח שהיה צריך לקחת את החבילות למודיעין הגיע ולקח את השקית מהרכב, בזמן שהשליח בעל הרכב לא היה שם. וכאשר הגיע למודיעין הוא גילה שיש שם 14 חבילות בלבד, כעת לא ברור מתי נאבדה החבילה הנוספת.

השליח שלקח טוען שיש רק 14, והוא מצידו לא ספר בכלל כמה לקח. והשליח השני טוען שהיה 15 ומדוע לקחת כשלא הייתי שם, ולא המתנת לי?

שאלה נוספת: בחבילה שנאבדה היו כרטיסים לאיזה מורה, והיא טוענת שהיא עבדה עליהם שבוע שלם, והיא מבקשת על העבודה הזאת אלף

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

מחיאת כף

שאלה: האם "במקום מצווה" הותר רק ריקוד או גם מחיאת כף.

תשובה: כיון שהכל נלמד מאיסור תיקון כלי שיר, שאינו שייך בימינו, הכל בכלל ההיתר. ומותר בשבת שיש בה גם שמחה של מצוה, כמועד ושמחת נישואין, וכן פסק בשלמת חיים (ר"צ).

הנ"ל - בשבת שבע ברכות

שאלה: האם גם שבת שבע ברכות נכללת בהיתר לרקוד ולמחוא כף מטעם "שמחה של מצוה".

תשובה: מאחר וכל "שמחה של מצוה" הותרה, גם שבת שבע ברכות בכלל ההיתר. וכדברי האשל אברהם (שם) "סומכים לכו"ע להיתר לספק לטפח ולרקוד בשבת ויום טוב לשמחת נישואין, וכן נהגו בלי שום חשש פתחון פה". רבינו הגרי"ש אלישיב אף התיר לרקוד אף בשבת העליה לתורה שקודם החתונה (ציוני הלכה נישואין רלא).

בבית הכנסת של המהרש"ל, וכמדומה לי שהרב ז"ל היה אז בבית הכנסת ולא מיחה בדבר". ובקריאת זכור וכן בפרה יותר יש להימנע מלהעלותו אף בשבת שאחר הבר מצוה, כמובא במשנה ברורה (רפב, כג) שחוששים שהם דאורייתא ולא רוצים לסמוך בזה על 'חוקה דרבא' בשערות הנראות לאחר הבר מצוה שאכן גדלו אחר י"ג ולא קודם לכן ומוגדרות כשומא. אכן אם נבדק אצל גדול וראה שיש לו ב' שערות שאינם שומא, אחר שנתלשו השערות ונראה שיש שם גומא כמו חריץ קטן, כשר לכתחילה להעלותו לזה. ואף אביו נאמן בעדות לבדיקת בנו כמבואר במשנה ברורה (נה, מא).

עליית קטן בד' פרשיות

שאלה: קטן העולה לתורה בשבת קודם הבר מצוה, אם יכול לעלות לתורה בד' פרשיות.

תשובה: ראוי להחמיר להעלות דווקא גדול, אך כשיש צורך כגון כשכבר הכין הקטן את העלייה או שישנם כמה קטנים בשבתות רצופות ורוצים לסדר גבאי בית הכנסת שכל אחד יעלה בשבת נפרדת וכיו"ב, ניתן להקל, בין אם הקטן קורא המפטיר ובין אם רק מברך והגדול קורא.

כמבואר ברמ"א (רפב, ד) "קטן יכול לקרות בד' פרשיות שמוסיפין באדר וכן נוהגים", ולמרות שהביא המשנה ברורה (כג) מהפרח שושן שבכל מפטיר הנקרא בספר בפני עצמו לא יעלה קטן למרות שקטן עולה למניין שבעה, כל זה דווקא כשאין רוב השבעה עולים קטנים, וכך כשיש קריאה נפרדת למפטיר, נידון העולה בו כז' קרואים.

אכן לכתחילה עדיף לא לקבוע את שבת העליה לתורה לקטן בד' פרשיות או שבת ראש חודש, חנוכה וכדו' (מורן הגרי"ש אלישיב). אך לא מקפידים לחשוש לדעה זו כמובא בב"ח (שו"ת הישנות קנח) "מעיד אני עלי שאדוני אבי ומורי קנה לי ההפטרה בדמים יקרים במועד אחרון של פסח בהיותי קטן, וקראתי בעצמי בספר מוספין

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

ללמוד. להבין. להשכיל. הרמב"ם המבואר!

מטפה ומונה כ"ג נפה
ביאור רהוט משולב על הדף
כותרות והקדמות נרחבות
ילקוט ביאורים מקיף
מאות אלפי הערות והוספות
חובה לכל בן ישיבה

יצא לאור
כרך 65
הפלאה - מיוחדת

כמה טרדתי
ומים ולגה
כמו עשר שנים
רצופות בניין
חיבור זה

שנתא תורה שבעל פה מולה סדרה בני הכל

להזמנות: (+718)4370054 | להשיג בחנויות הספרים

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא מציעא דף יא-יז

קנין חצר במשלוח מנות

בגמ': יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה וכו' (בבא מציעא יא, א). יש מהראשונים שכתבו שחצר שאינה משתמרת אינה קונה אלא באמירה מפורשת תקנה לי שדי, ולפי זה ביארו מה שאמרו בסוגיין יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה, כי אין די בכך שהוא זכור והרי אינה שכוחה אף בלא אמירתו, אלא רק כשאומר שחפץ בו קנאו, ואף כי אין כאן קנין גמור מן ההפקר. אולם יש מהראשונים שכתבו שלשון זו אינה בדווקא. מסופר על הרב מברסקי זצ"ל כשהביאו לו משלוח מנות בפורים היה ממתין עד שיונח על השלחן ואז היה אומר תקנה לי חצרי (הובא ב'זכור לדוד' עמ' 10), ויש שביארו שחשש שמא נחשב הבית כחצר שאינה משתמרת לו משום שאר בני הבית שיכולים ליטול, ולכן הקפיד על אמירה הנ"ל כשיטת הראשונים שרק באמירה קנה. וע"ע בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת פורים סי' יד) על משלוח מנות לישן.

משלוח מנות בקטן הסמוך על שולחן אביו

בגמ': דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול (בבא מציעא יב, א). בסוגייתנו מבואר שמציאת קטן הסמוך על שולחן אביו, שייכת לאביו. ובנימוקי יוסף (ו. מדפי הרי"ף) הביא את דעת הראשונים הסוברים שאף במתנה הדין כך, ואם נתנו מתנה לקטן הסמוך על שולחן אביו, הרי היא של אביו. ואף אם אביו נתן לו מתנה, הרי היא של אביו, כיון שאין לו יד לזכות בעצמו כלל. דין זה הובא להלכה ברמ"א (חו"מ סי' ער ס"ב).

בפוסקים הובאו כמה נידונים הנובעים להלכה מדין זה.

השבת הלוי (ח"ח סי' קנב) הקשה מהמבואר בגמרא בסוכה (מו:): שאין להקנות לקטן לולב ביום הראשון של חג הסוכות, שהרי הקטן יכול לזכות אך אינו יכול להקנות לאחרים, וצריך שיהיה הלולב שלו ביום הראשון שהרי נאמר בו 'לכם', ואם יתן לקטן שוב לא יוכל הגדול לזכות ממנו ולקיים המצוה, ולהאמור לעיל, מה שמבואר בדברי הגמרא שהקטן קונה לעצמו, הדברים אמורים רק בקטן שאינו סמוך על שולחן אביו, שהרי בסמוך על שולחן אביו אין לו יד לקנין כלל. אם כן קשה, כיצד יקיים אב שבניו סמוכים על שולחן [שכך הוא הדבר ברוב המקרים] את מצות חינוך לארבעת המינים בבניו אלו, הרי אף אם יקנה להם את ארבעת המינים שרכש עבורם, לא יזכו הקטנים בזה, שהרי אין להם יד לזכות, ונמצא שעדיין של אביהם הם ולא קיימו מצות ד' מינים כהלכתה, שהרי אינם שלהם. לפיכך כתב בעל שבת הלוי, שאף שמצוות

תפילין שנמצאו בגניזה אם כשרות

בגמ': מתניתין כיון דנפל אתרע ליה וחיישינן דלמא אקרי וכו' (בבא מציעא יג, א).

בסוגיין מבואר ששטר שנפל ונאבד, נולדת בו ריעותא, ואנו חוששים שלא לגבות בו, כיון שיש לחוש שכתב ללוות ולא לווה בסוף, ואף שבשאר שטרות אין חוששים כן, בשטר שנפל יש לחוש כיון שהנפילה היא ריעותא.

מדברי הגמרא הללו, הוכיח בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' קסו) דין חדש להלכות תפילין, והוא, שהמוצא תפילין המונחים בגניזה, חושש שהן פסולות אף על פי שבדקן ונמצאו כשרות, מכל מקום יש לחוש שנכתבו שלא לשמן וכיוצא בזה, וכשם שמצינו בסוגיין שהנפילה מהווה ריעותא, משום שאנו תולים שנפל ממנו לפי שיש בו פסול. וכמו כן לעניין תפילין הנמצאים בגניזה יש לחוש ולפוסלם, ולומר שמה שהונחו בגניזה אף בעודן שלימות, זה מחמת פסולן, ולפיכך נקט שתפילין אלו פסולות.

אך כתב, שיש לדחות ולומר, שמכאן אין ראייה לכך שהנפילה אכן מהווה ריעותא גמורה, מפני שאפשר לחלק בין ממון, שבו אנו אומרים שהמוציא מחבירו עליו הראיה ולכן יד בעל השטר על התחתונה ואינו יכול להוציא ממון עפ"י שטר זה, משא"כ בתפילין אין לחוש לזה אעפ"י שמונחים בגניזה.

לפיכך כתב, שאם התפילין מונחות בכיסן אין לחוש לפסול, כפי שנתבאר שאין ראייה מממון ושטר לעניין תפילין, אך אם התפילין מונחות ללא רצועות והם פתוחות, באופן זה יש לחוש, כיון שיש ריעותא ממה שנמצאו ללא רצועות.

אמנם כתב שיש לומר להיפך שתפילין גרועיים משטר, ואין זה דומה כלל לשטר, משום שאדם זחיר בשטרו ושמררו היטב, ולאחר שנפרע אינו

חינוך צריכה להיעשות כעין המצווה האמיתית, מכל מקום דין שאול אינו מעכב בקטן ואין צריך בה את כל דקדוקי הדינים שבמצווה האמיתית. וכך מבואר בטורי אבן (חגיגה ו). ולא כמו שכתב במג"א (סי' תרנח סק"ח) שבקטן צריך שיתקיים הדין 'לכם' שבד' מינים [ועי' בדבריו שסתר הוכחת המג"א מהרא"ש], אלא בהכרח שדין לכם אינו שייך בקטן, ולפיכך יוצא אף בשאול. ונמצא, שאב הנותן לבנו ד' מינים משלו, אף שהקטן לא זכה בהם כפי שנתבאר, מכל מקום הוא מקיים מצוות חינוך בכך שלימד לבנו את צורת המצווה.

נידון נוסף הנובע מהלכה זו, נוגע לנתינת משלוח מנות לקטן. הערוך השולחן (או"ח סי' תרצה ס"ד) הכריע, שהנותן משלוח מנות לקטן, יצא ידי חובת 'משלוח מנות איש לרעהו', כיון שקטן גם נקרא 'רעהו', אמנם, דעת רבי חיים פאלאג'י בספרו מועד לכל חי (דיני פורים סי' לא ס"ק פו) והבין איש חי (שנה א פרשת תצווה הלכות פורים סקט"ז), שאין יוצאים ידי חובת מצוות משלוח מנות בנתינת לקטן.

אמנם, אם נותן לקטן הסמוך על שולחן אביו, כתב בשלמי תודה (פורים עמ' רפה) שאפשר שיוצא ידי חובת משלוח מנות לכל הדעות, והטעם, שהרי אין לקטן זה יד כלל, ומה שנותנים לו שייך לאביו מיד, והרי זה כשולח לאביו. אך סיים, שאפשר שהדבר תלוי במחלוקת האחרונים [עי' מחנה אפרים זכיה ומתנה סי' ב] בגדר זכיית אביו ממנו, האם משמעות הדבר שאביו זכה מיד הנותן, או שפירוש הדבר הוא שהקטן זוכה ואביו זוכה ממנו מיד, ולפי דרך זו שהקטן זוכה קודם, אפשר שעדיין לא יצא ידי חובתו, כיון שנתניתו היתה לקטן, ולא לאביו שזכה ממנו אחרי כן.

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי'
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

לשם מתנה, כיון ששיטת רב היא שהשדה אכן מכורה [אם כי יוצאה מיד]. ומבואר בדבריהם, שכל שיש שיטה אחרת והדבר אינו ברור כצד אחד, לא שייך לומר 'אדם יודע וכו'. אם כן יש ללמוד מדבריהם גם לעניין איסורים, שכל שהאיסור אינו ברור ופשוט, לא שייך להחשיבו כמוזד אם עובר עליו.

לפיכך בנידון זה של שוחט שצבע שערותיו, אין לפסלו אף לשיטת הרמב"ם שסבר שיש בדבר איסור דאורייתא, וטעם הדבר, כיון שלרוב הפוסקים אין בדבר איסור דאורייתא אלא איסור דרבנן [ענין שואל ומשיב (ח"א סי' רי)]. ומבואר בחו"מ (סי' לד סכ"ד) שאדם אינו נפסל לעדות אלא א"כ עבר על דבר שפשט בישראל שהוא עבירה וכו'. וכן מבואר ביו"ד (סי' קיט ס"ז) שאדם נקרא חשוד רק אם עובר על דבר שברור לכולם שהוא עבירה.

ומבואר במגיד משנה (אישות פ"א) שבאיסור דרבנן אין כל העולם נזהרים בו ואין חשוב להם איסור כל כך, וממילא, אף שבטעות גמור נוהגים כן, אין לומר שפשט איסורו ברוב ישראל, ולא שייך לומר בזה אדם יודע והעובר עליו כעובר עבירה במזיד.

אך סיים הבית שערים, שמכל מקום ראוי להעבירו למעט זמן כיון שהדבר אינו ראוי, וכן עליו לקבל על עצמו דברי חבירות [חומרות יתירות].

השולח חבירו ומת אם צריך כפרה, קבלת מתנה בשבת

בגמ': פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כירושה דהא ממילא וחד אמר מתנה כמכר (בבא מציעא טז, א).

בסוגיין מבואר שיש הסובר שמתנה הרי היא כמכר, וטעמו, כיון שכאשר נתן מתנה לחבירו, בהכרח הוא עושה זאת כתמורה לנחת רוח שעשה לו, ומכיון שקיבל תמורה למתנתו נידונת המתנה כמכר.

הפוסקים למדו מכך לדינים שונים, שאין לחלק

שיש אומדנא פשוטה שלא שדי איניש זוזי בכדי [ובשל כך, במכר אמרינן אחריות טעות סופר טפי מהלוואה], ולפיכך הכריע, שכיון שקנה הקרקע במעותיו שלו, דינו כדני מלווה מעות לבעל הקרקע, ואם יעבור זמן של סתם הלוואה [שלושים יום או שנה, עיין ש"ך (ח"מ סי' עג סקל"ו)] תעבור הקרקע לבעלות הקונה, ואף שלא התנה כן בפירושו, מכל מקום אומדנא דמוכח יש כאן, שלא שדי איניש זוזי בכדי.

שוחט שצבע שערות זקנו לשחור האם יש להצריכו בדיקת סכין

בגמ': דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר מעות מתנה וכו' (בבא מציעא טו, ב).

הבית שערים (יו"ד סי' יט) דן במעשה של שוחט שצבע שערותיו הלבנות לצבע שחור, האם אנו חושדים בו ששחיתתו אינה כשירה, ונצריכנו בדיקת סכין לפני כל שחיתה מחשש שמה יעבור אף על איסור נבילה. תחילה האריך הבית שערים לדון האם יש בצביעת השערות איסור דאורייתא. והעלה, שלדעת הרמב"ם (עבודה זרה פ"ב ה"י) אם צובע את כל שערותיו מלבן לשחור עובר על איסור דאורייתא של 'לא ילבש', ולדעת הכסף משנה שם בדעת הראב"ד אין בזה אלא איסור דרבנן.

ולפי זה נמצא, שלדעת הרמב"ם יש להצריכו בדיקת סכין לפני שישחוט, וכדעתו בהלכות שחיטה (פ"ד ה"ד) שגם מומר לעבירה אחת צריך בדיקת סכין, ואילו לדעת הראב"ד על פי הכסף משנה אינו צריך בדיקת סכין.

אך כתב הבית שערים, שמדברי התוספות בסוגיין (ד"ה ונתן) יש ללמוד היתר לשוחט זה לשחוט אף בלי בדיקת סכין, שהרי כתבו התוספות שבמוכר שדהו בשנת היובל, אף לשיטת שמואל שהמכר לא חל כלל, אין אנו אומרים שהמעות יהיו מתנה כפי שסבר שמואל בסוגיין לגבי מקדש אחותו. וטעם הדבר, מפני שבמוכר בשנת היובל אין שייך לומר אדם יודע שאין המכר חל ונתן

שוה כלום אלא לצור ע"פ צלוחיתו, ולפיכך יש לומר שכשנפרע השליכו ולכן אם מוצאו בשוק הרי זה ריעותא, אבל דבר שהוא שוה כסף אין דרך להשליכו, ואם התפילין מונחים בגניזה הרי זה ראייה שאינם כשרים.

ובמשנה הלכות (ח"ו סי' יא) כתב כמה חילוקים בדבר, ולדבריו, במקום שדרך להניח את התפילין של המתים בגניזה כשהן פתוחות, אם כן אין ראייה על פסולן, כמו כן במצאן עם רצועות אין לפוסלם מחמת מה שהיו בגניזה, כיון שישנה הוכחה על כשרותן, שהלא אם השליכן מחמת פסולן, מדוע לא נטל מהם הרצועות שלא נפסלו, ועל כרחך שטעם אחר יש להנחתן בגניזה.

פודה קרקע של חבירו דינו כמלווה

בגמ': לא קשיא כאן בשטר הלואה דלא יהיב איניש זוזי בכדי כאן במקח וממכר דעביד איניש דובין ארעא ליומיה. (בבא מציעא יד, א).

מעשה בשותפים שקנו בית מלאכה בשותפות, ונקלעו לחובות גדולים עד כדי כך שהדבר הגיע לערכאות מצד תביעת נושיהם, ונפסק בערכאות שימכר בית המלאכה לכל המרבה במחיר כדי להשיב חלק מחובותיהם. ואכן, בית המלאכה נרכש על ידי יהודי אחר, אשר אף הלווה לשותפים כסף נוסף ולא החזירוהו לו עדיין זה זמן רב.

לאחר מכן פרצה מלחמה ומתו השותפים הללו, ובאו יורשיהם ותבעו את הקונה או יורשיו, ששיב להם את בית המלאכה. ולדבריהם, תשלום החוב צריך להתבצע במטבע של שעת הקניה, על אף שערכו ירד פלאים בעקבות המלחמה.

נשאלת השאלה, האם אכן יכולים היורשים לשלם במטבע של שעת הקניה, או שמא מחוייבים הם לשלם במטבע שיוצא כעת, לפי סכום הכסף בעת המכירה. מלבד זאת, האם הקונה אכן אינו בעלים גמור של בית המלאכה, והאם הוא מחויב להשיב ליורשי השותפים את בית המלאכה.

המנחת יצחק (ח"א סי' ע) נזקק לשאלה זו על שני חלקיה והשיב להם דבר, כאשר על החלק השני הביא ראייה מסוגיין לפסק ההלכה.

תחילה האריך לדון בשאלה הראשונה, מאיזו מטבע עליהם לפרוע את חובם של אבותיהם השותפים ומסקנתו היא שהמוחזק יכול לדרוש שיפרעו את חובם במטבע של שעת הפירעון.

אך הוסיף, שאין צריך לדון בזה כלל, כיון שבית המלאכה אכן שייך לגמרי למי שקנאו מידי המלכות. וביאר, שאמנם במושכל ראשון בית המלאכה שייך לשותפים, כיון שקנאו בשליחותם, ומבואר בשולחן ערוך (ח"מ סי' קפג ס"ד) שאם אמר לשלוחו שיקנה לו דבר אצל אדם אחר, הרי הדבר שיקנה השליח קנוי למשלה, ואף על פי שהשליח קנה את הדבר במעותיו שלו, כיון שדינו כמגביה מציאה לחבירו שקנה חבירו, כמבואר בפרקין, ולפי דרך זו, בית המלאכה אכן שייך לשותפים, ועל הקונה להחזירו להם תמורת פירעון חובו.

אך במושכל שני נראה שהקונה זכה בו לגמרי, והביא המנחת יצחק את דברי הגבול יהודה (סי' סא) שאף הוא רצה לומר כן בתחילה, אך חזר בו לאור דברי הגמרא בסוגיין, שמבואר בה

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

'ממצוא חפציד', נאמר רק על נותן המתנה, אך מקבל המתנה אינו בכלל איסור זה, כיון שהסיבה שאדם נותן מתנה היא משום שפורע חובו, וכפי שמבואר כאן בגמרא, שסיבת נתינת המתנה היא משום שעשה לו נחת רוח, ולפיכך הנותן נכלל באיסור 'ממצוא חפציד' ולא המקבל.

וכך נקט להלכה בשו"ת משיב דבר (ח"א סי' כז), משום שהמקבל מתנה הרי הוא כמוצא מציאה מהפקד בשבת שמותר לזכות בה כמבואר בשבת (קנג.).

מאידך, הספר החיים (סי' שכג) והמקנה (אה"ע"ז קו"א סי' מה) נקטו שהאיסור הוא רק על המקבל, ואילו המהרש"ם (ח"א סי' קסד) נקט שאיסור זה נאמר על שניהם.

אין לחייב בכפרה את המשלח, כיון שזו דרך העולם ולא היה במעשיו כל דופי.

אך בשו"ת רמ"ץ (או"ח סי' מו) הקשה על חילוקו מדברי הגמרא בסוגיין, שמבואר בה שאף העושה עבור חבירו בחינם, הדבר נובע מתוך חיוב טובת הנאה, ומשכך, אין כל סברא לחלק בין העושה בשכר לעושה בחינם, שהרי אף העושה בחינם כוונתו בשביל שכר, וכיון שמהר"י וויל חייב כפרה באחד המקרים, מסתבר שהכל בכלל.

נידון נוסף שלמדו הפוסקים מכאן הוא ענין מתנה בשבת

הדברי מלכאל (ח"א סי' ק) הוכיח מסוגיין שאיסור נתינת מתנה האמור בשבת שהוא משום

בין מתנה למכר, והדין האמור במכר אמור גם כן במתנה, כדלהלן.

כתב מהר"י וויל בתשובה (סי' קכה) שמי ששלח את חבירו לשליחות כלשהי, ובמהלכה מת השליח כתוצאה מעניין השליחות, מוטל על המשלח חיוב כפרה, ועליו להתענות ארבעים יום, וכמו כן יתן נדבה לבניו.

הצמח צדק (סי' סג) כתב, שנראה שדברי מהר"י וויל אמורים דווקא בשליח שעשה שליחותו בחינם, ובשל כך חייב המשלחו כפרה, אך שליח שהלך לעשות שליחות בשכר, אין לחייב את המשלח, כיון שדרך העולם היא שהרוצה להשתכר כדי מחייתו עושה זאת אף תוך שמסכן עצמו, כמאמר הכתוב (דברים כד טו) 'ואליו הוא נושא את נפשו' וכפי שפירש שם רש"י. ולפיכך,

בס"ד

ש"ס עוז והדר מנוקד

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

וכמה ערחתני יומם ולילה
 כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
 מצד רבב מימון

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל

**ראש ישיבת תורה אור
כ"ז אדר תשס"ב**

נסתלק לבית עולמו זקן ושבע ימים בן למעלה מק"א שנים ביום כ"ז באדר תשע"ב ומנוחתו כבוד בהר הזיתים.

הותיר אחריו מורשת מפוארת דורות של צאצאים ותלמידים, מפיו ומפי ספריו הנודעים, "טבעת החושן"; "אגרא דשמעתא"; "מילואי אבן"; "אמרי חיים"; "משמרת חיים" ו"שיעורי רבי חיים פנחס".

מהווה דוגמא אישית לכל תלמידיו בעמל התורה, ביראה הקודמת לחכמה ובכל מדה נכונה.

בשנת תש"כ, ייסד את ישיבתו, ישיבת "תורה אור", בשכונת בנסונהרסט שבברוקלין, סביבו נתקבצו תלמידים רבים אשר ביקשו לדבוק בתורתו. כעבור חמש שנים עלה עם תלמידיו לארץ ישראל. עם בואו התייצב לימינו הגה"צ רבי אברהם יצחק רוטשטיין זצ"ל, אשר סייע לו רבות בכל השנים הראשונות ואף את משכנה הראשון של הישיבה העמיד לרשותו, בבית דיסקין בירושלים.

בשנת תשל"א, משנתקבל כרב שכונת מטרסדורף וקבע בה את משכנו, כונן בה את משכן הקבע של הישיבה. כאן העמיד דורות של אלפי תלמידים רבים מהם מרביצי תורה והוראה אשר נקשרו אליו בעבותות אהבה וחובה.

הגרח"פ נולד בכ"ז אלול בשנת תר"ע להוריו אביו רבי יעקב יצחק זצ"ל ולאמו מרת יוספה ע"ה, בעיר אוסטרוב שבפולין, לבית שכולו ספוג בלימוד תורה ואהבתה. באותה תקופה פרצה מלחמת העולם, הראשונה ואביו שהה באותה עת בגפו ארה"ב לצורך פרנסתו, כאשר בני המשפחה נותרו בפולין.

בהיותו בן תשע שנים, הצטרף עם שאר המשפחה אל אביו בארה"ב. עם הגיעם, נכנס ללמוד בישיבת "רבי יעקב יוסף", שם הגה בתורה עד הגיעו לגיל 14, ולאחר מכן המשיך לישיבת ניו הייבן בראשות הגאון הרב לוונברג זצ"ל. בהמשך למד בישיבת רבינו יצחק אלחנן, שם דבק ברבותיו הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל והגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, אשר התגורר בניו יורק באותה תקופה (בשנת תרפ"ט) ועמד בראש הישיבה.

בהיותו בן י"ט שנים נשא את בתו של רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, בעת עומדו מתחת לחופה זכה לקבל סמיכה מרבו הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל, וכעבור מספר שבועות אף קיבל סמיכה מהגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל.

לאחר תקופה קצרה גלה למקום תורה אל העיירה מיר שבפולין, על מנת לדבוק בתורה בהיכלה של הישיבה המעטירה אשר בין כתליה הגה בלימודו במשך חמש שנים רצופות, בהן זכה לקרבתו המיוחדת של מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל.

בשנת תרצ"ה, שב לארצות הברית, שם נתמנה למנהל רוחני של ישיבת "חפץ חיים". במשך עשרים וחמש שנה העמיד המוני תלמידים בשיעוריו ושיחותיו שהיו לשם דבר, כשהוא

אצל מרן החפץ חיים

כרבות השנים סיפר לתלמידיו, כי בעת שהותו בישיבת מיר בגולה, הלך לקבל את ברכתו של הכהן הגדול מאחיו בעל ה"חפץ חיים" בראדין.

כאשר נכנסו למעון קודשו זכו לחזות בדמותו הקורנת. ה"חפץ חיים" כבר היה בגיל מופלג ושמייעתו נחלשה, והתלמיד ששהה עמו קרא באזניו כי הגיעה קבוצה של תלמידים אמריקאים מהישיבה במיר המבקשים ברכה. החפץ חיים הרים את ראשו סקר בעיניו את התלמידים ואמר: "אם הקב"ה כביכול יכול היה לבוא להר סיני ולרדת לארץ כדי ליתן את התורה, אתם יכולים לבוא מאמריקה לישיבת מיר ללמוד את התורה".

רבי חיים פנחס מדגיש היה שוב ושוב בפני תלמידיו את התפעלותו העצומה מהביקור המרגש ובייחוד מדבריו המופלאים של הח"ח, כי בעוד שהתלמידים ציפו שהחפץ חיים יתפעל ממסירות נפשם לנטוש מאחוריהם חיי תענוגות בארה"ב כדי ללמוד בישיבת מיר בחוסר תנאים גשמיים מינימליים, הנה הם לומדים מפיו את נקודת המבט הנכונה, לימוד לכל ימי חייהם.

נביאים וכתובים מאידים בנדורה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

רבי יעקב קמינצקי זצ"ל ראש ישיבת "תורה ודעת" כ"ט אדר א' תשמ"ו

ברורה", היה אומר, מקבלים שכר בעד כל מלה ומלה. אין בחיבורו שפת יתר והכל לענין. גם אבינו מו"ח הלך בדרכי ה"משנה ברורה". והביע הכל בשפה תמציתית. דבריו בכתיבה מצטיינים בתמציתיותם ובריכותם. אינו מרחיב את הדבור יתר על המדה ומביע רעיונות והגיונות עמוקים במלים אחדות. וכאשר העירו לו שהשפה שלו מצומצמת ביותר, ויהיה קשה לרדת לסוף דעתו מפני קוצר המשיג ענה על זה: מי שמעונין באמת לדעת את כונת דברי, יעיין היטב ויבין לאישורו, והפטיר: התורה נקנית ביגיעה ובעמלות. (גל' שבת בשבתו)

יינה של תורה

מסופר על הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת, שמתחלה כיהן כרב בעיר טורונטו יצ"ו ובאסיפה ראשונה עם חברי הקהילה, מזגו לכל אחד כוסות יין לברכת לחיים. אמר אחד מפרנסי העיר, שישנה אימרה על הכתוב במגילת אסתר (ה', ו) "ויאמר המלך לאסתר המלכה במשתה היין מה שאלתך וינתן לך", וכשנכתב המלך סתם במגילה הכונה להקב"ה, ואסתר הכונה לכנסת ישראל, היינו שהשי"ת אומר לבני ישראל בעת שתיית יין 'מה שאלתך וינתן לך'. הגיב על כך הגאון רבי יעקב ואמר: איני מבין הדברים, אם המלך אינו כפי הפשט הפשוט על אחשוורוש - רק הכונה על הקב"ה, והמלכה אינה אסתר כפשוטו - אלא כנסת ישראל, וכי המשתה היין כן נשאר 'די פראסטע וויין'?!... אלא ודאי הכוונה על 'בלאט גמרא' שהוא יינה של תורה, שבעת שמתיישבים ללמוד ממלא השי"ת כל משאלות לבו.

(באר הגן, גליון סט)

מה ואחרים יחליטו בכונת דבריו מה שלא עלה בדעתו. ע"כ.

חתנו הרב ישראל שורין ז"ל מביא בהקדמה לספר "אמת ליעקב": פעם סח לי מו"ח (הגר"י קמינצקי), הלא ידוע שמקבלים שכר על כל מלה של תורה שאדם הוגה ולומד. ושאל: אם אלמד למשל בספר זה, והזכיר שם של ספר, אקבל שכר בעד כל מלה ומלה?! שאל וענה, תלוי כיצד נכתב הספר. אם המחבר דייק בשפתו והיה זהיר בלשונו לכתוב רק כמה שזקוק לו לבאר את הענין ולא יותר, אז כל מלה היא תורה ומקבלים שכר בעדה. אולם ישנם מחברים שאוהבי לשון הנם, ובמקום להביע במלים ספורות מרחיבים את הדבור במלים אין סוף, אז קשה לומר שכל מלה

ומלה היא תורה. וידוע היה מו"ח כבקי גדול ב"משנה ברורה" וסופר ומונה בו כל מלה ומלה ולכן היה מביא כדוגמה, לרעינו, את ספר ה"משנה ברורה". כאשר לומדים את ה"משנה

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל נולד בקאלושקאווי (פלך מינסק) בשנת תרנ"א. את תורתו קנה בישיבת סלבודקה. בשנת תרע"ט נשא לאשה את בתו של הגה"צ רבי דוב צבי הלר. בשנת תרפ"א נתמנה כרבה של ציטוויאן, פלך קובנה. בשנת תרצ"ח היגר לקנדה ונבחר לרבה של קהלת "תורת אמת" בטורונטו שם שימש גם כראש ישיבה.

בשנת תש"ה עבר לארצות הברית, שם שימש כראש ישיבת "תורה ודעת" והיה מורה דרך לציבור החרדי בארצות הברית במשך כיוכל שנים. מלבד גדלותו בתורה היה מפורסם בחכמתו ובמידת האמת שבו. היה מראשי אגודת ישראל ומראשי החינוך העצמאי. נפטר בארצות הברית בכ"ט באדר א' תשמ"ו. לאחר פטירתו יצא לאור ספרו על התורה "אמת ליעקב".

דרכי כתיבת ספריו ובגודל מעלת המשנ"ב

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל מביא בספרו "אמת ליעקב" (אבות פ"ו מ"ג): אמרתי כי בעל "חפץ

חיים" ז"ל זכה בשכר שמירת לשונו שספרו "משנה ברורה" מדוקדק בלשון כל כך עד שאפשר לדקדק בו כמו בראשונים, ומדה כנגד מדה היא. וכשאמרתי דבר זה לידידי הרב הגאון ר' דוד ליבוויץ שליט"א - שהוא נכד אחיו ולמד אתו מסכת סוכה בצוותא כשחיבר את המשנה ברורה על הלכות סוכה, ודרכו היה שהיו מבררים איזו הלכה ואז היה כותב, וכשכתב איזו משפט העירו הגר"ד הנ"ל שאפשר יהיה לטעות בלשון, מיד תיקן הוא ז"ל ואמר לו: מה' מענה לשון, לזה צריך כל מחבר רחמי שמים שלא יכתוב דבר

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

י

מחוברים

הרה"ק רבי יעקב יחזקיה גרינוולד מפאפא זי"ע

בעל ויגד יעקב
ב' אדר תש"א

כשהניחו יד על המזוזה מיד התעורר

סיפר הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל ממונטריאול, שכאשר היה בחור צעיר שמע מהבחורים המבוגרים שאם מניחים את היד על גבי המזוזה שבדלת החדר שבו ישן הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זיע"א, מיד הוא מתעורר.

וכך הוא המשיך וסיפר: פעם אחת נחפזתי לנסוע והרה"ק מפאפא היה ישן בחדר הספרים. הדלת היתה מזכוכית והתאפשר לראות מה נעשה בתוך החדר. ילדות היתה בי ושמתי ידי על המזוזה, ונתעורר הרה"ק זיע"א. נפרדתי לשלום אך הרה"ק גער בי בחיבה באמרו: תעשה מצוות אחרות ואל תהדר אחר מצווה כזאת לעורר את רבך משנתו.

(ספיר ויהלום פר' וישלח פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אורו של רבינו זרח בשנת תרמ"ב בסשארנא, בבית אביו הגאון רבי משה בן רבי עמרם זצ"ל, בעל ערוגת הבושם, את משנת תלמודו קנה בחוסט בעיקר מפי אביו הגדול, אשר כבר מיומו הראשון עמל לחנכו בגיוני קדושה, להרגילו בתורה וביראת שמים, ושיעשה נחת רוח ליוצרו.

מנעוריו שקד על תלמודו בהתמדה מופלאה, עד כדי שבעודו נער, הצטרף לחבורת התלמידים המובהקים בישיבת אביו. ביום הגיעו לגיל מצוות, הגיע לכבודו הרה"ק רבי ישעיה מקרעסטיי זיע"א להשתתף בשמחתו, ואף העניק לנער דורון דרשה, על גביו רשם והעיד ברבינו כי "ראת ה' חופפת על ראשו".

במלאת לו ח"י שנים, היה לחתן דודו הגה"צ רבי ישראל מנחם ברזין זצ"ל אב"ד ברעזוויץ ועבר להתגורר בקרבת חותנו. הסתופף בצל קודשו של הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, והתבטל לפניו בהכנעה מעוררת השתאות כשהוא אף משנה ממנהגיו לאור מנהגי הרבי.

בהיותו בן כ"ד שנים הפצירו בו כמה קהילות חשובות שיואיל לשבת אצלם על כסא הרבנות, הוא שאל בעצת אביו שהאציל עליו ברכתו, והורה שיקבל על עצמו את התפקיד הקדוש שמציעים לו להורות לאחינו בני ישראל חוקי האלקים ותורתיו, בתנאי שהוא כחק ולא יעבור, שהרבנות והרבצת תורה לעדרים בישיבה תהיינה משולבות אהרדי, שימאן לקבל על שכמו תפקיד רבנות בלא החזקת ישיבה.

בשנת תרס"ה היתה ראשית דרכו ברבנות ליקוב, ככהונה זו שימש משך שבע שנים, אחר נקרא לכהן פאר בקהילת צהעלים, בה מילא את מקום דודו ורבו רבי אליעזר

דוד גרינוולד זצ"ל, הקרן לדוד, שעבר לסטאטמר. משנת תרפ"ד ישב על כסא הרבנות בעיירת הוניאד.

בשלהי שנת תרפ"ח עבר לכהן כרבה של פאפא הגדולה, בה יסד את ישיבת 'עץ חיים' בראשותו שהתפרסמה בכל קצוי תבל, למדו בה כשלוש מאות בחורים ששתו בצמא את אמרי פיו, לבית מדרשו בו התפלל, נהרו בימים נוראים ובזמני רצון מאות חסידים להסתופף בצילו.

בכל המקומות בהן כיהן ברבנות, הרביץ תורה ויראה טהורה בישיבתו, החדיר בתלמידיו אהבת תורה מופלגת, למען יהגו בתורה הקדושה בהתמדה מופלאה. הרביץ תורה מתוך ייסורים, שכן סבל קשות ממחלת עור

העבירות מכפרים על המצוות

שח הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל: מאחר שהיה בדעתי לנסוע לבעלזא לימים הנוראים התנצלתי לפני הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זיע"א, שמאחר שהדרך להגיע לבעלזא לוקח ב' או ג' ימים, וא"כ לא אוכל בזמן זה להתפלל ולומר סליחות עם מנין. השיב לי ה'ויגד יעקב': ליהוי ידוע לך שהעבירות שעושים כאשר נוסעים אל הצדיק מכפרים על המצוות שעושים בבית.

(ספיר ויהלום פר' בחוקותי ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

חמורה שהסבה לו ייסורים גדולים.

ביום חמישי ראש חודש אדר תש"א תקפתו מחלה קשה, ורבינו הכריז מיד, "באה שבת, באה מנוחה", בליל שבת קודש עוד קידש על הכוס ואכל כזית חלה, נסתלק בעלות המנחה של שבת קודש ב' אדר שנת תש"א, ומנוחת כבודו בעיר פאפא.

השאיר אחריו ברכה את ספריו ויגד יעקב עה"ת ומועדים, שו"ת משפטי' ליעקב, אגודת אזוב על הגדש"פ, צידה לדרך, זכות אבות, ועוד.

להגות בפרשת השבוע עם האיזר הפלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"ק רבי מרדכי יפה זצ"ל

**בעל ה'לבוש'
ג' אדר ב' שע"ב**

טעם שתיקנו מאה ברכות בכל יום

כתב ה'לבוש' (או"ח סי' מו): ואחר שהניח תפילין יסדר הברכות שתקנו חז"ל לברך אותם בכל יום, והם מאה ברכות, מפני שהיה קבלה בידם (במדב"ר יח כא) מפני דוד המלך עליו השלום שראה כן ברוח הקודש על ידי מעשה שראה בימיו שהיו מתים מישראל מאה נפשות בכל יום, ולא היו יודעים על מה היו מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש שעליו, שהיה מפני שלא היו משבחין ומברכין כראוי לשם יתברך על כל טובותיו שהשפיע עליהם, על כן היו מתים בעונש זה. לפיכך עמד הוא ותקן להם לישראל מאה ברכות שיברכו בכל יום כנגד המאה שמתו, ומאז פסקו למות.

רבינו מרדכי יפה זי"ע נולד בפראג לאביו רבי אברהם, בשנת ר"צ. בנעוריו נסע לפולין וקיבל תורה מפני רבותיו הקדושים המהרש"ל והרמ"א זי"ע. כשבו לפראג יסד ישיבה ועמד בראשה, כשהוא מרביץ תורה להמוני תלמידים עד שנת שכ"א.

בשנת של"ב נתמנה לרב ורב"ד בק"ק הוראדנא שבליטא, על מקומו של הגאון רבי נתן ב"ר שמעון שפירא זצ"ל, בעל מבוא שערים.

בשנת שמ"ח נקרא להרביץ תורה ולעמוד בראש הישיבה שבולובלין, על מקומו של המהר"ם מלובלין - שעבר לקרקא. משם עבר לכהן כאב"ד בקרעמניץ שבמדינת וואהלין. וכעבור תקופה קצרה, בחודש אייר שנת שנ"ב, חזר לעיר מולדתו פראג, למלא מקום המהר"ל כרבה של פראג - שעבר לפוזנא.

בשנת שנ"ט נתחלפו העטרות, והמהר"ל שב לכהן בפראג, ורבינו נקרא לשבת על כסא רם ונשא דק"ק פוזנא - שם ישב עד יומו האחרון עלי האדמות, ביום ג' לחודש אדר שני שנת שע"ב לפ"ק, ושם מנוחתו כבוד.

הלבוש חיבר עשרה ספרים על שם הפסוק במגילת אסתר (ח, טו) "וּמַרְדֵּכִי יָצָא מִלְפָּנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹזֶר וְעֵטְרַת זָהָב גְּדוּלָה וְתִכְרֵיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שֹׁשֶׁן צָהָלָה וְשִׁמְחָה לַיהוּדִים הָיְתָה אֹרֶחַ וְשִׁמְחָה וְשֹׁשֶׁן וְיָקָר" וגו', והיות ששמו היה מרדכי נתן לספריו שמות על שם

הלבושים שמצינו גבי מרדכי הצדיק. וכדלהלן, חלק ראשון של או"ח - 'לבוש מלכות תכלת', חלק שני של או"ח - 'חור', חלק יו"ד - 'עטרת זהב', חלק אהע"ז - 'תכריך בוץ וארגמן', חלק חו"מ - 'עיר שושן', עוד ספר חיבר על התורה בשם 'האורה' והוא פירוש על ס' הריקאנטי מרבינו מנחם ריקאנטי, 'שמחה וששון ויקר' אחד מהם על ס' מורה נבוכים להרמב"ם, ואחד על עניני קידוש החודש.

להיזהר מאוד בברכת התורה

כתב הלבוש (או"ח סימן מז) לגבי ברכת התורה: "ומאד מאוד צריך האדם להיזהר בה, להראות שהתורה היא חשובה בעיניו ונהנה ממנה כמו שמברך על כל הנאותיו". ועוד כתב שם, שהעולה לתורה מברך לפני הקריאה ולאחריה "כמו בכל ברכות הנהגין שמברכין לפניה ולאחריה!"

אור החיים המבואר במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר
א ספרים של מתיקות ומבואר מילים על אור החיים
על מוסר האור החיים והי כחתי - מאת בעל ה'לבוש'
מאת הרב - מרת מריל פאריז

אור החיים המשולב
תמצית לכות משה רבינו - כחתי וליקום משה רבינו
כחתי כחתי כחתי כחתי כחתי כחתי כחתי כחתי כחתי
מתוקים | תורת משה רבינו משה רבינו משה רבינו

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

היים של הודר
עוז והדר

כי היא מקור הברכה

הרציף להיות מפונה מכל חפץ שהוא. עליכם לפנות את הכבודה שלכם כבר בשעות אלו ממש, ובוודאי שלא לחכות עד מוצאי שבת.

הקצין לא האמין לשמע תשובתו של הרב הרמן: אומר לך את האמת כולה: לא איכפת לנו מחפצינו! כל מה שאנחנו מבקשים הוא רק שתחתיים את הדרכונים שלנו כדי שנוכל לעזוב את המקום כבר ברגעים אלו.

הקצין הסתכל על הרב הרמן במבט מוזר. דומה היה לו שהוא אינו שומע נכון את דבריו של הראב"י היהודי. הוא ניסה להבין את שנאמר לו ושאל: ראב"י יקר, כמה מזוודות יש לך באנייה זו? והרב הרמן משיב בפסקנות: יש לנו שישה עשר ארגזים גדולים בתא המטען ועוד תשע מזוודות בתוך החדר וישדורו שלנו באנייה! זהו כל רכושנו!

והקצין, משתאה לנוכח דברי הרב הרמן, ממשיך ושואל: האם אתה מבין את מעשיך כעת? האם אתה מודע לכך שברגע שאתה עוזב את המקום הרי שכל מטענך יישאר על הרציף מבלי שמישהו יהיה אחראי עליו? הרי אתה נראה כאדם חכם, וכיצד לא תדע מעצמך שעד מחר בערב לא יישאר אפילו זכר מכל חפציך הרבים?! הרי הערבים המקומיים יתנפלו על הביזה כחיות טורפות וישדורו את הכל?

הרב הרמן היישיר מבט אל עבר הקצין ואמר בקול בוטח: ידעתי גם ידעתי, אולם אין לי כל ברירה! השבת כמעט נכנסת והיא חשובה לנו יותר מהכל! עלינו להספיק להגיע לאכסנייתנו בעיר חיפה עוד לפני כניסת השבת, כך שגם זמן לשוחח עימך ולהסביר לך את מעלת השבת עבורנו, אין לי כעת. אנא ואנא, מתחנן אני אליך, זו בלבד עשה: החתם את דרכונינו והנח לנו ללכת לדרכנו. קולו של הרב הרמן השתק בדמעות.

הקצין בהשתאות רבה לנוכח החזיון הלא שגרתי שנגלה לנגד עיניו קרא מיד לקצין אנגלי שהיה מופקד על ביקורת הדרכונים והורה לו: החתם לאנשים הללו את הדרכונים והרשה להם ללכת לדרכם! הם אינם אנשים מהשורה, דע לך שראב"י יהודי זה מוכן לאבד את כל חפציו ובלבד שלא יחלל את השבת. עלינו לסייע בידו שאכן יספיק להגיע לעיר עוד קודם כניסת השבת שלהם.

גם הקצין השני לא האמין לשמע אזונו. בתדהמה גלויה החתים את דרכניהם של הרב הרמן ורעייתו, אישר את ניירותיהם, ואיחל להם דרך צלחה.

במהירות רבה פנה הרב הרמן אל הרחוב הראשי, שם עצר מונית שירות וביקש ממנו להגיע לאכסנייה שתכננו מראש, בביתו של הרב אליעזר אלפא (פוטשניק). רבי אליעזר, מתלמידי ישיבת

נובהרדוק היה תלמיד חכם מופלג ואף זכה להכנס לבית גדול ולהיות חתנו של הגאון רבי מאיר קרליץ, אחיו של הגאון בעל 'חזון איש'. הרב אלפא התגורר ברחוב בלפור 29 בחיפה, והרב הרמן סיכם אתו מראש כי בביתו תהא אכסנייתו עד שיעלה להתגורר בירושלים.

דקות ספורות לפני כניסת השבת הגיעו האורחים אל ביתו של הרב אלפא והספיקו להדליק את נרות השבת בזמן. במשך כל השבת הייתה רוחו של הרב הרמן מרוממת עליו. שוב ושוב הוא אמר: 'הבוס', הקדוש ברוך הוא, אדון העולם, עושה כל דבר למעני! מה אני יכול לעשות

מלחמת העולם השנייה פרצה שעות ספורות לפני שהאנייה שהעלתה את הגה"צ רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל מארה"ב לארץ ישראל, הגיעה אל יעדה.

את מסעו אל ארץ ישראל החל הרב הרמן ביום א' באלול של שנת תרצ"ט, ולפי המתוכנן הייתה האנייה אמורה לעגון בנמל חיפה כבר ביום ט"ו באלול. רק בהיותם בלב ים קיבל רב החובל של האנייה הוראות להאריך את דרכו ולהפליג בנתיב עוקף, מחשש שמא מוקשו מימי הים התיכון מפאת המלחמה העומדת בפתח. רב החובל ציית להוראות, ובמקום להגיע כמתוכנן, ביום רביעי בשבת, לא עגנה האנייה בנמל כי אם ביום שישי, שעה אחת לפני השקיעה המבשרת את כניסת שבת קודש.

מצב החירום העולמי נודע גם בקרב נוסעי האנייה, ולמותר לציין את מצב הרוח העגום ששלט בכיפה. הן צוות האנייה והן הנוסעים כולם היו חסרי סבלנות, ומהומה ענקית שלטה בתוכי האנייה.

הרמקולים השמיעו הוראות ברורות שהגיעו מחדר הפיקוד של האנייה והם האיצו בכלל הנוסעים לעזוב מיד את האנייה. ההוראות היו ברורות: על כל אחד ואחד לקחת עמו את המזוודות והחבילות שנמצאים עימו בחדרו; שאר הארגזים והמזוודות שנמצאים בתא המטען יפורקו בהקדם על ידי צוות האנייה ויונחו על הרציף. הנוסעים נדרשו איפוא לעזוב בהקדם את האנייה ולפנות את חפציהם מהרציף במהירות האפשרית.

הרב הרמן היה מודאג ביותר: השבת נכנסת בעוד זמן קצר, באופן שאין לו אפשרות לטפל בכל חפציו הרבים ולהגיע לאכסנייתו לפני זמן הדלקת נרות. אולם הוא לא היסס לרגע: הוא תפס את המזוודה שהכילה את חפצי הקודש שלו: את ספר התורה האישי שלו ואת תיק הטלית והתפילין, לרעייתו הורה לקחת את תיק היד שלה עם צרכיה הבסיסיים, והם פילסו את דרכם במהירות אל מחוץ לאנייה.

בהגיעם לרציף הם הבחינו בקצין האחראי על הנמל. היה זה קצין אנגלי, גוי גבה קומה, והוא האזין בקשב להסברו של הרב הרמן: בעוד שעה קלה נכנסת שבת! דע לך כי מעולם לא חיללתי שבת! כך שעבורי, להגיע לארץ הקודש ויחד עם זה לחלל את השבת - זהו דבר שלא יתכן לחלוטין! מבקש אני את עזרתך, אמר הרב הרמן לקצין, כשדמעות שוטפות את לחייו ויורדות על פני זקנו ההדור.

הקצין נענה בקיצור נמרץ: ראב"י חשוב, אני מאוד מכבד את אמונתך היהודית, אך דע לך כי המצב כרגע אינו פשוט: בוודאי אתה יודע שפרצה מלחמה עולמית, כל העולם כולו

נמצא בשעת חירום, ועליך לקחת זאת בחשבון כשאתה מבקש בקשות שאינם הגיוניות.

ניסה הרב הרמן לדבר אל לבבו של הקצין ואמר לו: אנא, הוא לא נא לחתום על הדרכונים, שלי ושל אשתי, והרשה לנו ללכת לנפשנו. אנו ניקח את מטעננו תיכף עם צאת השבת! אבל הקצין נותר בשלו: זה בלתי אפשרי! אנחנו מפנים כעת את האנייה ומשאירים את החבילות על הרציף. האנייה אינה יכולה להתעכב כאן והיא חייבת להמשיך בדרכה. החוק קובע שבשעה שהאנייה עוזבת את הנמל - חייב גם

כן המאמר נשמע בין הבריות
אם מוכיחים אותם על
חילול מצות שבת החמורה,
אבל אף לפי דרכיהם שקר
בפיהם, כי אין לדחות שבת
בשביל זה, כי אין לך גדול
יותר ממעשה המשכן, שאנו
עושים מדור לשכינה שתשכן
ביננו, ומשם הוא שיוצא כל
השפע לישראל, כיודע. ובכל
זאת הקדים ה' מצות שבת
למלאכת המשכן, שלא יידחה
השבת על ידי המשכן, וכל
שכן שלא יהא נדחה שבת
מפני צרכי הדיוט.

על כן נאמרה פרשה זו
בהקהל, שישמעו כולם,
האנשים ונשים וטף, כמה
חמורה מצות שבת, שאף
מלאכת המשכן שהוא צורך
ישראל שמשם יצא הברכה
ושפע ופרנסה בעולם, בכל
זאת לא תדחה את השבת,
וזה נכון על דרך מוסר

עבורו? הנה סוף סוף נפלה לידי הזכות לקיים את מצות 'ובכל מאודך', ככל ממונך, ולקדש את שמו יתברך במסירות נפש של כל ממוני.

הרב אלפא מציודו עשה הכל כדי לתת להרב הרמן את התחושה הטובה ביותר. סעודות השבת היו כיד המלך ונאמרו בהם דברי תורה לרוב. התפילות העילאיות על אדמת ארץ הקודש הרימו את הרב הרמן לפסגות רוחניות, והוא היה מאושר.

במוצאי יום השבת, עם תום שבעים ושתיים דקות לאחר השקיעה, לאחר שהתפלל תפילת ערבית ולאחר שעשה הבדלה, פנה הרב אלפא אל הרב הרמן ואמר לו: הבה נלך יחדיו אל הנמל, יתכן שעדיין נמצא שם כמה מארגזיך.

הרב הרמן לא היו שותף לאופטימיות של הרב אלפא כאילו משהו מחפציו עדיין נותר. הוא ידע עד כמה נאמנים וצודקים דבריו של הקצין האנגלי בתחזית על הצפוי לכל מטענו שננטש על הרציף. הערביים בוודאי קפצו על מציאת החינם ושדדו את כל מה שמצאו מבלי להשאיר שריד ופליט. ללכת אל הרציף כדי למצוא את החפצים, זה כמו לחפש את הרוח שנשבחה ביום האתמול.

עם זאת, מתוך כבוד למארח הלבבי, אשר עליו ועל הדומים לו המליצו חז"ל: 'כל מה שיאמר לך בעל הבית - עשה', החליט הרב הרמן לצאת יחד עמו אל הרציף.

לאחר הליכה מהירה הם הגיעו לרציף. המקום היה שומם לחלוטין. אפילה מוחלטת שלטה בו. אך בקצהו המרוחק של הרציף הבחינו הרב הרמן והרב אלפא באלומת אור קטנה שריצדה שם. הם החליטו ללכת בעקבות האור. משהתקרבו הרבנים אל עבר מקור האור, נשמע באוזניהם קול חד במבטא אנגלי: עצרו! מי אתם ומה רצונכם?

הרב הרמן נענה בשפה האנגלית: אני אחד הנוסעים מהאנייה שעגנה כאן אתמול בשעות אחר הצהריים המאוחרות!

הפעם כבר התקרב אליהם חייל אנגלי ושאל אותם: מה שמכם? הרב הרמן נענה: שמי יעקב יוסף הרמן. והחייל: הנה, אכן הגיע הזמן שתופיע כאן ברציף! האמת היא שהובטח לי שתבוא לכאן תיכף ומיד ברגע שתשקע השמש, כך שבפועל איחרת בכמה שעות, אך לא אבוא אליך בטענות על כך. דע לך, המשׁיך החייל האנגלי ואמר, כי אני הייתי אחראי על מטענך במשך למעלה מעשרים וארבע שעות!

מפקדי הקצין איים לזכות את ראשי אם יחסר כהוא זה מחפציו! הואל נא לבדוק אם הכל בסדר, האם אכן כל מטענך נמצא כאן, וחתום על ניירות אלה.

והחייל מסיים באנחה: בבקשה ממך, סלק את הכל מכאן במהירות האפשרית, אני תשוש לגמרי מעמידתי על המשמר במשך יותר מיממה שלמה...

על הפסוקים הפותחים את פרשת השבוע, פרשת ויקהל (שמות לה א-ג): 'וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם. שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שְׁבָתוֹן לַה' כֹּל הַעֲשֶׂה בוֹ מְלָאכָה יוֹמָת. לֹא תַבְעִרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּרִשׁוּ חֲז"ל בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט שמעוני): רבותינו בעלי אגדה אומרים: מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה 'ויקהל', אלא זאת בלבד. אמר הקב"ה: עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת, ולכנוס בבתי מדרשות ללמד

ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני. ודקדק רבינו האלשיך הקדוש: יקשה, למה עשה כן במה שמצות שבת נאמרה באגב, ולא במקום שכל עיקר הפרשה עליה. ותירץ הרה"ק השבט מוסר מפרשבורג זיע"א בספרו 'שערי שמחה': ונראה לי על דרך מוסר, כי רבים אשר אומרים, והתנצלות בפיהם, כי בכל לב היו רוצים לשמור את יום השבת כהלכתה, אבל אין יכולים לעשות כן מפני דוחק פרנסתם, כי אם תהיה חנותו סגורה במשך כל ימי השבתות וימים טובים, מאין יקח לפרנס את אנשי ביתו, והלא טפלי תלויים בו, והוא צריך להחיות ולכלכל אותם, וכי יש לך מצוה גדולה מזו לפרנס את אשתו ובניו בכבוד, והחיוב מוטל עליו.

כן המאמר נשמע בין הבריות אם מוכיחים אותם על חילול מצות שבת החמורה, אבל אף לפי דרכיהם שקר בפיהם, כי אין לדחות שבת בשביל זה, כי אין לך גדול יותר ממעשה המשכן, שאנו עושים מדור לשכינה שתשכון ביננו, ומשם הוא שיוצא כל השפע לישראל, כידוע. ובכל זאת הקדים ה' מצות שבת למלאכת המשכן, שלא ידחה השבת על ידי המשכן, וכל שכן שלא יהא נדחה שבת מפני צרכי הדיוט.

על כן נאמרה פרשה זו בהקהל, שישמעו כולם, האנשים ונשים וטף, כמה חמורה מצות שבת, שאף מלאכת המשכן שהוא צורך ישראל שמשם יצא הברכה ושפע ופרנסה בעולם, בכל זאת לא תדחה את השבת, וזה נכון על דרך מוסר.

כתב רבינו החפץ חיים זיע"א ('שם עולם' ח"א פ"ו): ואל יפלא בעיני האדם ממה שראינו שיש כמה מחללי שבת בשאט נפש בעוונותינו הרבים והם מצליחים בנכסיהם והשעה משחקת להם...

שכאשר יתבונן היטב יראה שלבסוף תשולח מארה בנכסיהם, ויהיו כלין לגמרי כאשר תתמלא סאתם. ואפילו אם ראה שהיו מצליחים כל ימיהם גם כן לא יהיה לפלא, ואבאר במשל נמרץ:

אחד מהסריסים מרד במלך ונפסק דינו להושיבו בהיכל לפי כבודו, אך שימנעו ממנו כל מאכל עד שיוגוע שם ברעב. ופרסמו דבר זה במדינה שביום פלוני ישיבוהו שם, כדי שיבואו רבים ויראו פולנוי למען ישמעו וייראו ולא יזידון לעשות כן. והנה בהיכל ההוא עשו חלונות סביב כדי שיוכלו לראות את גודל צערו

שיתמרמר ברעב. ויהי ביום הראשון לישיבתו שם לא היה מינכר צערו, שלא הגיע אליו עדיין הרעבון. אך ביום השני והשלישי כשנתגבר עליו הרעבון, ראו האנשים דרך החלונות גודל צערו איך שבשברון מתנים נאנח על גודל מכאוב רעבונו, וביום החמישי ראו כשנתגבר עליו הזלעפות רעב ביותר שהתחיל לנשוך בשיניו את עור בשרו מעליו כדי להשיב את נפשו אליו מעט. ובתוך כך בא איש אחד אשר עדיין לא שמע מכל הנעשה באיש הזה, ושאל מהאנשים העומדים סביב החלונות מה קול ההמולה הזה, ענו לו, שפה נענש איש אחד מהסריסים בעונש רעב נורא מאד עד לנפש יגיע וזה יום החמישי אשר לא טעם מאומה. שאל מהם בבקשה הניחו לי ואראה אותו גם אנכי, ויניחוהו לראות. וישאל אותם האיש האורח הזה, וכי לזה רעבון תקראו, הלא אנכי רואה דרך החלונות שלועס בשר בשיניו. ויענו לו: אוי ואבוי על אכילת בשר כזו, הלא בשר נפשו הוא אוכל מגודל מרירותו וצערו.

כן הדבר ממש בענייננו... שאותם האנשים המחללים שבת בשאט נפש שהשעה משחקת להם כל ימיהם, בודאי הוא כדי להאבידם מעולם הבא, ולא יהיה להם שוב חלק בארץ החיים.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הקצין, משתאה לנוכח דברי הרב הרמן, ממשיך ושואל: האם אתה מבין את מעשיך כעת? האם אתה מודע לכך שברגע שאתה עוזב את המקום הרי שכל מטענך יישאר על הרציף מבלי שמישהו יהיה אחראי עליו? הרי אתה נראה כאדם חכם, וכיצד לא תדע מעצמך שעד מחר בערב לא יישאר אפילו זכר מכל חפציו הרבים! הרי הערבים המקומיים יתנפלו על הביזה כחיות טורפות וישדדו את הכל?

מלוך יקרוך ויהושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה־פֶּא

חֹזֶה־פֶּא דְאֹרֵי־תֵא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

הפצת מעיינותיו חוצה מזכה את האדם עצמו

בליבו, שלא יחזיק זאת לעצמו לבדו, אלא יקיים בעצמו הכתוב ולהורות את בני ישראל וילמד את בני ישראל מחכמתו, ויפיץ מעיינותיו חוצה ויביא תועלת לכלל ישראל. ואל יחשוב שבזמן שמשקיע בהשפעה לבניו ותלמידיו מפסיד זמן יקר שבו יכול היה להוסיף חכמה בליבו, שכך אמרו והבטיחו לנו חז"ל שכאשר משפיע לאחרים זוכה שתתרבה החכמה בתוככי ליבו כמעייין המתגבר, שאמרו (אבות פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד ללמד לשמור ולעשות.

שמיני (ויקרא י יא) 'ולהורות את בני ישראל' שהוא ציווי לכהנים שילמדו הכהנים את בני ישראל, ולרמוז באדם אשר נתן ה' חכמה בינה ודעת בליבו כמאמר הכתוב ולהורות נתן

וְלִהְיוֹת נִתֵּן בְּלִבּוֹ הוּא וְאֶלְיָאֵב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמִטָּה דָן (לה לד). מצינו במסורה שתי פעמים שנכתב בתורה התיבה 'ולהורות', פעם ראשונה כאן 'ולהורות נתן בליבו', והשניה בפרשת

מִילְתָּא דְפַלְיָאָה

בזכות האחדות פועלים עת רצון לישועה וגאולה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (לה א).

דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה במה שאומרים האשכנזים לאחר קריאת התורה בשני וחמישי 'אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם' וכו', ולכאורה היה מן הראוי שיאמר בתחילתו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים כמו כל אותם הבקשות שקודמים לו' יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכונן את בית חיינו' וכן על זה הדרך. אלא אומר הרה"ק רבי שלום ע"ה כי כשבני ישראל מתאחדים להתפלל על צרת אחיהם, נעשה עת רצון וממילא בזה שאומרים 'אחינו כל בית ישראל' הרי זה כאומרים 'יהי רצון'.

כשמתעורר עת רצון בוודאי מתגדל הכח להחיש ישועה וגאולה לכלל ישראל בכוח האחדות, כמו שאמר הרה"ק רבי ישראל מרוזין ע"ה על הכתוב (בראשית מט א) 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', שבכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש הרה"ק בעל אור לשמים ע"ה (ריש ויגש) לשון הכתוב (תהלים מח ו-1) 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו' כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחדיו' הקב"ה מעביר כל עוונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה.

כן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנסכיל להתאחד כולנו כל איש מישראל כאיש אחד בלב אחד, וכך נזכה לישועה והצלחה בכל העניינים שבגשמיות וברוחניות, כפי שראינו זה עתה כי כמעט ואין דבר שלא ניתן להשיג באמצעות האחדות.

ואף אנו נאמר, שלכל הדורות ניתן להילמד, שכאשר מתאספים עשרה מישראל אף אם הם גרועים ופחותים מתעורר כח קדושה נשגבה עליהם, וכמו שאמר בעל התניא ע"ה באגרת הקודש (פכ"ג) בשם רבותיו וזה"ה, שאפילו מלאך אינו מסוגל לעמוד במחיצת עשרה מישראל לרוב הקדושה השורה עליהם, ואף אם אינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול, עד שיהיה בטל ממציאיתו לגמרי.

המלמד לאחרים זוכה לטהרה המביאתו לידיעת ה'

כדבר הזה אומר בעל תולדות אדם ע"ה (בא ד"ה א"י ולמען) על הפסוק (לעיל י ב) 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך' ומסיים 'ידיעתם כי אני ה'', שעל ידי חינוך ולימוד הבנים גם האבות בעצמם יתעלו מעלה מעלה בידיעת ה'. כי ענין הידיעה רומז למידת הטהרה, וכפי חינוך הבנים לעבודת ה' - וכן התלמידים הנקראים בנים בכללם, זוכים לתוספת טהרה המקרבת את האדם לידיעת ה'.

ההשפעה לאחרים - סגולה לאריכות ימים

רמז נוסף למדים אנו בדברי המסורה, כי פעמיים כתוב בתורה 'ולמען', 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' וידעתם כי אני ה'', וכן 'ולמען תאריכו ימים על האדמה' (דברים יא ט), וללמד הוא, שכפי מה שעמלים לספר נפלאות לצאצאים ולחנכם כראוי, כך זוכים לאריכות ימים ושנים.

ואפשר עוד להוסיף על פי דברי החתם סופר ע"ה בתורת משה (כי תבוא ד"ה והותירך) שלכל אדם יש שליחות קצובה בעבודת ה', וכיון שהשלים שליחותו הרי הוא ראוי להסתלק מן העולם, אמנם אם הוא מחנך בנים ותלמידים לעבודת ה' אזי הוא זוכה לתוספת ימים ושנים כדי להוסיף וללמדם, וזהו שכתוב (דברים ל ט) 'והותירך ה' אלהיך וגו' בפרי בטנך', שבזכות הבנים והתלמידים שבכלל בנים, יזכה לתוספת ימים ושנות חיים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התאספות בני ישראל משפיעה זריזות בעבודת ה' בכח משה רבינו ע"ה

בדרך רמז: 'בקרובי אקדש' מטעם 'ועל פני כל העם אכבד', שגובר כח כללות פשוטי בני ישראל מכח היחידים הקרובים אליו.

עבודת הציבור מעוררת השפעת הקב"ה עצמו ולא כעבודת היחיד שבאמצעות מלאך

ניתן לבאר זאת על פי מה שכתוב בספרן של צדיקים כי עבודת ה' בציבור מעוררת השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, כמו שכתוב בעבודת הציבור (לעיל כג כה) 'ועבדתם את ה' אלקיכם' בלשון רבים, ויהיה שכרם כל אחד גם 'וברך את לחמך ואת מימין' שהיא השפעת טובה וברכה, וגם 'והסירותי מחלה מקרבך' שהיא ההצלה מן הרע. אבל עבודת ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה על ידי מלאך טוב, וכפי שאכן נרמז בכתוב (שם פסוק כ) 'הנני שולח מלאך', וכתוב (שם פסוק כב) 'אם שמוע תשמע בקולו' לשון יחיד, וזאת כי כוח המלאך מוגבל ואין בו שלימות, על דרך שאמרו חז"ל (ב"ר נ ב) שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. לפיכך אין בכוחו כי אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה וברכה, וכמו שכתוב (לעיל כג כ-כב) 'הנני שולח מלאך וגו', אם שמוע תשמע בקולו וגו' ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך', כי רק זה בכוחו של המלאך להלחם באויביהם ובצורריהם, אך לא להשפיע להם טובה וברכה.

כן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה הנהגת בני ישראל מאת ה' דווקא, וגם כשנאמר לו (לעיל לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך', סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש רק את קרבתו וליווי של בורא עולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלהים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

וזהו הרמז שאסיפתן של ישראל באחדות מטהרת כמו מקוה. וזהו גם מה שכתב בפרשתנו (ד"ה א"י ויקהל ה-א) שתיבת 'ויקהל' בגימטריא 'מקוה', כי התקהלות בני ישראל כאיש אחד בלב אחד מטהרת כמו מקוה טהרה.

מעשה ידוע מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב ע"ה, שפעם אחת בשעת סעודת שבת רקד עם חסידיו בשמחת השבת, ובעת הריקוד כופף עצמו בתוך העיגול כטובל עצמו, באמרו טבלתי עתה במקוה של ה' יתברך, כי הלא נאמר 'מקוה ישראל ה', כביכול בני ישראל הם המקוה של ה' יתברך, ובכח אחדות ואסיפת ישראל יחדיו זוכים לטהרה.

וכעין זה ידוע מנהג חסידים וצדיקים לטבול במקוה טהרה קודם התפילה, כמו שאמר הרה"ק רבי רפאל מבערשיד ע"ה בשם רבו הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ע"ה, שהמקוה היא ההכנה והשמירה בבחינת מלבוש לתפילה, כי כל מצוה צריכה מלבוש גשמי והמקוה היא הלבוש לשלמות התפילה, ומעשה אירע בהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ע"ה שלמרות הקפדתו לטבול במקוה קודם התפילה, אירע פעם שלא עלתה בידו למצוא מקוה טהרה, ולבסוף אמר כי ילך לטבול בתוך קהל ועדה מישראל בבית הכנסת, כי כאשר נאספים יחדיו עשרה מישראל זוכים לקדושה וטהרה.

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

כשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה' כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום יותר מעבודתם של יחידים, כמו שאמרו חז"ל (תו"כ כו ח) 'אין דומה המרובים העושים את התורה למעוטים העושים את התורה'. ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור, כדברי השפת אמת ע"ה (שמיני תרמ"ח ד"ה בענין) על הנאמר (ויקרא י ג) 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד', וביאר

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם (לה א). יש לומר בדרך רמז, 'ויקהל' עולה גימטריא ראשי תיבות של 'היום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה', ויתכן שבא לרמז כי כאשר משה רבינו ע"ה הקהיל את ישראל, הכניס בהם את הכח שע"י התאספות עם הקדוש יושפע להם זריזות בעבודת ה' בבחינת 'היום קצר והמלאכה מרובה'. וראשי התיבות 'היום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה' הם 'מקוה' לרמזו שתלויים הם זה בזה, התאספות ישראל מביאה לזריזות והזריזות מביאה לטהרה.

והכל בכוחו של משה רבינו ע"ה כאמרו 'ויקהל משה', ואתפשטותיה דמשה בכל דרא (תקו"ז תקון ס"ט קיב.), שבכל דור ודור העמיד לנו הקב"ה ברחמיו רועים נאמנים להנהיג את הדור והם המביאים זריזות וטהרה בכל בני ישראל. אך לשם כך יש להתבטל בפניהם כי זהו סוד כוחו של המחובר לטהור שעולה לו טהרה רק אם מתבטל הוא לטהור.

התאספות יהודים מטהרת כמקוה

התאספות בני ישראל למען חיזוק התורה הנאה היא להם והנאה לעולם, וכפי התאספות כל יחיד עם הציבור כך זוכה לרוח טהרה ממרום, כמו שאמרו (שבת קד.) הבא להיטהר מסייעין בידו, ומהי משמעות הבא להיטהר - מהיכן בא. אלא שיוצא ממקומו שלא להיות מיוחד בפני עצמו, אלא 'בא להיטהר' להשתתף עם הציבור ולהיטהר בתוכם, מסייעים בידו מן השמים לבוא אל הטהרה.

ועצם אסיפתם של ישראל גדולה היא עד למאוד ומטהרת היא כמקוה, ויכולה היא לטהר את האדם כמו טבילה במקוה, וכן כתב באהבת שלום (כי תשא ד"ה ויעמוד משה) לפרש את הפסוק (ירמיה יד ח) 'מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה'. כי יש שני פירושים לתיבת 'מקוה', האחד, לשון אסיפה כמו 'קוון המים מתחת השמים אל מקום אחד' (בראשית א ט), והשני לשון טהרה כטבילה המטהרת,

שבת שלום - שיש בהם שלום בין הגוף לנשמה

אינו מרגיש מאומה, ובושה הנשמה לשמוח בתענוגים שקיבלה מאת אביה המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, דהיינו הנשמה היתירה שהיא לה כאיגרת שלומים מאביה הבורא ברוך הוא, מחמת הגוף שהוא כבן כפר חסר דעה, לכך צייתה התורה לענג הגוף בשבת וביום טוב, וכשהגוף שמח בשמחת הגוף אז יש פנאי לנשמה לשמוח בשמחת דביקותה במלך הקדוש ברוך הוא.

רצון המלך שישמחו עמו בני העיר

והרי זה בבחינת מלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא, וכמו מלך בשר ודם בעת שמחתו רצונו שישמחו עמו כל בני היכלו וכל המקורבים אליו והסרים למשמעתו, שיתענגו בתענוגים ויתעדנו בתפנוקי מעדנים ושתות יינות מבושמים, להיות ששים ושמחים ברוב חדוה ונחת ביום שמחתו. וכבוד גדול הוא למלך שישתתפו הכל ביום שמחת לבו. כך הוא ממש ויותר מזה בכפל כפלים לאין קץ ביום השבת, יום שמחה וחדוה ותענוג גדול לפני צור ישראל ברוך הוא, ואור שמחת השבת המאיר בזיו הדרו בכל העולמות הקדושים, וכמה וכמה גדול התענוג ונחת רוח שעולה לפני מי שאמר והיה העולם, כשאנו שמחים ביום שמחתו ומתעדנים בתפנוקי מעדנים בכל שלש פעמים, כל אחד ואחד במה שהוא מתענג לפי ערכו ומדרגתו בין בגופו ובין בנשמתו.

נמצא אפוא שביום שבת קודש גם התענוג הגשמי הוא מצוה, וסעודות השבת הם בבחינת 'אז תתענג על ה' שגם ה'לכם' - ענייני הגוף יהיו אף הם קודש, ומתוך אכילה ושתיה של מצוה באים לזמר זמירות שירות ותשבחות למלך קל חי וקיים, וגם הגוף וגם הנשמה מקבלים את מבוקשם ויש שמחה ושלום ביניהם. וזהו שאמרה תורתנו הקדושה **וביום השביעי יהיה לכם קודש**, וביאר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שהוא על דרך חציו לה' וחציו לכם, שבשבת ה'לכם' הוא גם כן 'לה', וזה יהיה לכם קודש, ה'לכם' יהיה גם כן 'קודש', וקל להבין.

הקדוש (קרח קעו): שהשבת נקראת שלום, וכן נוהגים לומר 'שבת שלום', וביאור השייכות שלום לשבת, כי האדם מורכב משני כוחות מנוגדים, הגוף הגשמי והנשמה הרוחנית, והם נלחמים זה בזה מיום הוולדו ועד יום פטירתו מן העולם, כי הנשמה לא תחפוץ בשום אכילה ושתיה או בשום תענוג מהבלי העולם הזה, רק בדברים רוחניים כתלמוד תורה ומצוות ומעשים טובים, וסיגופים ותעניות בכדי לנקות אותה מחלאת החטאים והעוונות, מה שאין כן הגוף ממש להיפך, והוא להוט אחר המאכלות והמשתאות והתענוגים. ולכן בכל ימות החול המה מתקוטטים זה עם זה, ובימים שיש בהם אכילה ושתיה אזי הגוף מתענג והנשמה מצטערת, ובימי תענית אזי הנשמה מתענגת והגוף מצטער.

עונג שבת לגוף מסייע לנשמה לשמוח

ויש להוסיף עוד על פי המבואר **בתולדות יעקב יוסף** (כי תבוא) בטעם משתה ושמחה בשבת וביום טוב, מלבד סוד הדבר המבואר לבאים בסוד ה' תיקון שלש סעודות של שבת, על דרך הדברים ששמע ממורו ורבו הבעל **שם טוב ע"ה**, משל לבן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד, שם היה שרוי במחיצת אנשים פחותי ערך וקטני דעה. לימים קיבל הבן מכתב מאביו המלך ושמח בו מאד עד שביקש לרקוד, אך התבייש מבני הכפר שלא יהיו מסוגלים להבין את שמחתו וילעיגו עליו באומרם מה יום מיומיים ולשמחה מה זו עושה. מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר, וקנה להם יין ושאר מיני משקאות המשכרים והיטיבו בהם את לבם כל כך עד שהתחילו לרקוד. הם רקדו משמחת היין, וכך הוא מצא עת לשמוח מאוד בשמחת המכתב שקיבל מאביו.

הנמשל הוא, שהנשמה מרגישה את נועם זיוה של שבת קודש בעוד שהגוף

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קָדֵשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כֹּל הַעֲשֶׂה בּו מְלָאכָה יוֹמָת (לה) ידוע ומפורסם מה שאומרים בשם **הגאון מווילנא ע"ה** שבכל מצוות התורה אדם מקיים את המצוה באחד מאבריו, כדוגמת מצות תפילין שמניחים ביד ובראש וכדומה, מלבד שתי מצוות שהאדם מקיים אותם בכל אברי גופו, והם מצות סוכה ומצות יישוב ארץ ישראל, שנכנסים לתוכם בשלימות הגוף, ואף הסמיק רמז נאה לכך בפסוק (תהלים עו ג) 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון', ויהי בשלם' אלו הן המצוות שאדם מקיים בגוף שלם, 'סוכו' רמז למצות ישיבה בסוכה, 'ומעונתו בציון' מצות יישוב ארץ ישראל.

כדבר זה דרש הרה"ק רבי שמחה בונם **מפרשיסחא ע"ה**, הוסיף רבי שלמה לייב **מלענטשנא ע"ה** שהשבת במעלה גדולה עוד יותר ממצוות סוכה ויישוב ארץ ישראל, שאין צריך לעשות שום דבר ופעולה ואף תנועה קלה בכדי להיכנס אליה, רק בהגיע זמן השבת הרי הוא כבר בתוך המצוה ממילא, ויותר מכך, כי מארץ ישראל ומסוכה יכול לצאת באיזה זמן שירצה, מה שאין כן במצות שבת אי אפשר לצאת מן המצוה במשך כל היום אפילו לרגע, וכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים מתקדשים שהרי כולם מחוייבים בשמירת שבת, ומוקפים כולם במצות וקדושת השבת.

'שבת שלום' שלום בין הנשמה והגוף

יתכן לבאר בתוספת ביאור, מה עניין יש בכך שבמצוה זו נכנסים עם כל המלבושים, דהנה מובא בשם האריז"ל שבלייל שבת כשיכנס אדם לביתו יאמר בקול רם ובשמחה יתירה 'שבת שלום', כחתן המקבל את הכלה בשמחה גדולה ובסבר פנים יפות. ואם אין מנהגו כן מכל מקום הרי יאמר 'שלום עליכם מלאכי השרת, מלאכי השלום מלאכי עליון' שתיקנו המקובלים לאמרו (כמובא בתיקוני שבת).

ובאמת כבר מצינו בדברי הזהור

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצל ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

אֵלֶּזְנוֹת

פְּרֻשַׁת וַיְקַח

לְשִׁמּוֹן עֵבֶת

הַסֵּפֶר, עֲלִיוֹן רַמ"א

מֵדַת הַזְרִיזוֹת

מֵדַת הַזְרִיזוֹת וְנִצּוּל הַזְמַן הִיְתָה הַתְּכוּנָה הַבּוֹלְטָה בְּיִתְרָה בְּהַתְנַהֲגוּתוֹ שֶׁל הַרְה"ק ה'אֲמֵרִי אֲמֵת' מְגוּר זִיע"א. בְּכָל הַזְמַנִּים וּבְכָל הַמְצָבִים הָיָה כָּל כּוֹל אוֹמֵר 'וְנִדְעָה נִרְדְּפָה לְדַעַת אֶת ה'.' הַרְה"ק רַבִּי אֶהְרֹן מִבְּעֶלְזָא זִיע"א אָמַר בְּלִשׁוֹן זוֹ: 'אָבָא ז"ל, הַרְה"ק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֶלְזָא זִיע"א, הִפְלִיא מְאֹד אֶת זְרִיזוֹתוֹ שֶׁל הַרְבֵּי מְגוּר, אֲצֵל הַרְבֵּי מְגוּר מִחֻשְׁבַּת כָּל דְּקָה.'

סֵפֶר הַגְּאוּן מְטַשְׁעִיבֵינוּ זִיע"א: אֶת הַרְבֵּי מְגוּר נִזְדַּמְּנוּ לִי לְרֵאוֹת פְּעַם רַאשׁוֹנָה בְּעַת שֶׁנִּעְרַכְהָ סְעוּדַת שֶׁבַע בְּרוּכּוֹת אֲצֵל הַרְבֵּי מְרַאדוֹמְסֵק זִיע"א. וְהִנֵּה כָּל הַקְּרוֹאִים הַסְּבוּ לְסַעֲדָה בְּנִיחּוּתָא, הַגִּישׁוֹ לַפְּנִיָּהם מְנוֹת וַיֹּאכְלוּ. הַרְבֵּי אָמַר אֲזִי דְבַרִּי תוֹרָה וְחִלְקֵי שִׁירִים. הִקְהַל שָׂר כְּמָה נְגוּנִים, וּבְמִשְׁךָ כָּל הַזְמַן בְּכָלֵל לֹא מְהֵרוּ. אוֹלָם אַחֲרֵי בְרַכַּת הַמְּזוּן כְּשֶׁהַבְּטִי בְּשִׁעוֹן הַשְּׁתוּמָמְתִי לְהוֹכֵחַ כְּמָה זְמַן מוֹעֵט חֶלֶף מִתְחַלֵּת הַסְּעוּדָה. רֵאִיתִי בְּעֵלִיל שְׁהַרְבֵּי מְכַנְּיִם אֶת ה'לְמַעְלָה מִן הַזְמַן' בְּתוֹךְ מִסְגֵּרַת שֶׁל זְמַן.

מַעֲשֵׂה שְׁנֹדֵבֵר הַרְבֵּי לַהֲפֹגֵשׁ בְּמוֹעֵד מִסִּים עִם אֶחָד מִצִּדֵּי הַדּוֹר הַמְּפֹרְסָמִים, שֶׁהָיָה מִיִּדֵּי הַטּוֹבִים. הַרְבֵּי כְּדָרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ דִּיק וְכֹא בְּזְמַן. הִלָּה שְׂאֵחֵר לְבָא אֶל הַפְּגִישָׁה בְּדִקּוֹת מִסְפֵּר, הַתְנַצֵּל בְּפִנְיֵי עַל הָאֲחוּר בְּאִמְרוֹ 'הִיִּיתִי לְמַעְלָה מִן הַזְמַן'. הַשִּׁיבוֹ הַרְבֵּי: אֵין 'לְמַעְלָה' מִן הַזְמַן, אֲבָל יֵשׁ רַק 'לְמַטָּה' מִמֶּנּוּ, כִּי זְמַן הוּא הַדְּבָר הַחֻשׁוֹב בְּיִתְרָה.

זְרִיזוֹתוֹ לֹא עֲמְדָה אִף פְּעַם בְּסִתְרָה כְּלָשָׁהיָא עִם מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ וַיִּשׁוּב הַדַּעַת שֶׁהִצִּיטֵנוּ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיָּיו. וְכֵן אָמַר: זְרִיזוֹ אֵינוֹ הָאִישׁ הַבְּהוּל, כְּגוֹן זֶה שֶׁמְמַהֵר לְהִקְדִּים וְלִבּוֹא אֶל הַרְפָּכַת הַרְבֵּה לַפְּנֵי מוֹעֵד יִצִּיאָתָהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאָחֵר, אֲלֵא מִי שֶׁהוּא מִחֻשְׁבַּת וּמַגִּיעַ בְּזְמַן הַמְדִיקָה.

הַזְרִיזוֹת הִיְתָה לוֹ כַּעֲיֵן 'שֵׁם שֶׁל קְפִיצַת

הַסֵּפֶר לְהַדְבִּיקוֹ בְּמִרוֹץ רַגְלָיו: מִה רָאָה לְרוֹץ כְּךָ וְהִשִּׁיבוֹ: אִישׁ יְהוּדִי מְכֻרָח תְּמִיד לְרוֹץ, אֵין אֲצִלוֹ הַלּוֹחַ סֵתֵם. אוֹ שֶׁהוּא רָץ לְמַצּוּהָ אוֹ שֶׁהוּא בּוֹרַח מִפְּנֵי הַעֲבָרָה (רֵאשׁ גּוֹלַת אַרְיָאֵל ח"א פֶּרֶק 'הַמוֹפְלָא בְּכָל דְּרַכְיוֹ').

עֵקֶר הַיְהוּדוּת תְּלוּי בְּזְרִיזוֹת וְהַתְּלַהּבוֹת לְעִבּוּדַת ה'

עַל הַפְּסוּק (שְׁמוֹת לֵה כו): 'וְהִנְשֵׂאִם הַבִּיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֵּׁהָם וְאֵת אַבְנֵי הַמַּלְאִים לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן', וּפְרוּשׁ רַש"י: 'אָמַר רַבִּי נֶתָן: מִה רָאוּ נְשִׂאִים לְהַתְנַדֵּב בְּחֻנְפַת הַמְּזֻבַּח בַּתְּחִלָּה, וּבְמַלְאֲכַת הַמִּשְׁכָּן לֹא הַתְנַדְּבוּ בַּתְּחִלָּה. אֲלֵא כֵּן אָמְרוּ נְשִׂאִים: יִתְנַדְּבוּ צְבוּר מִה שֶׁמִּתְנַדְּבִין, וְמֵה שֶׁמְחַסְרִים אֵנּוּ מְשַׁלְּמִין אוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׁלִימוֹ צְבוּר אֶת הַכֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לו ז) 'וְהַמְּלָאכָה הִיְתָה דִּים', אָמְרוּ נְשִׂאִים, מִה עֲלִינוּ לְעִשׂוֹת, הַבִּיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֵּׁהָם וְגו', לְכֵן הַתְנַדְּבוּ בְּחֻנְפַת הַמְּזֻבַּח תְּחִלָּה, וְלִפִּי שֶׁנִּתְעַצְלוּ מִתְחִלָּה נְחַסְרָה אוֹת מְשַׁמֵּם, 'וְהִנְשֵׂאִם' כְּתִיב, פֶּרַשׁ הַרְה"ק ה'חִדוּשֵׁי הַר"ם' זִיע"א שֶׁלֵּכֵן נְחַסְרָה דְּוָקָא הָאוֹת י', כִּי הַעֲצָלוּת מְהִירָה חִסְרוֹן בְּמַהוּת הַיְהוּדִי.

וְכֵן הַבִּיָּא נְכֻדוֹ הַרְה"ק רַבִּי פִּנְחָס מְנַחֵם מִפִּילְץ זִיע"א בְּסִפְרוֹ 'שְׁפָתַי צְדִיק' (אוֹת טז): אָמַר זְקֵנֵי הַקְּדוֹשׁ מו"ר ז"ל: מִכָּאן מְשַׁמֵּעַ שֶׁעֵקֶר הַיְהוּדוּת תְּלוּי בְּזְרִיזוֹת וְהַתְּלַהּבוֹת לְעִבּוּדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּבְעֲצָלוּת נְחַסְרָה מֵהֶם הִי"ד, עַכְל"ק, אוֹלֵי יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁלֵּכֵן בְּהַסְדּוּרִים עַל שֵׁם הַקְּדוֹשׁ כְּתִיב ב' יו"דִין, רְקוּ, יו"ד אֶחָד עַל אוֹת רֵאשׁוֹן מֵהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, יו"ד הַשֵּׁנִי עַל זְרִיזוֹת הַתְּלַהּבוֹת הַנ"ל, וְכָל שֵׁם יְהוּדִי אוֹ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל יִשׁוּרוּן הַכֵּל פּוֹתַחֲחִין בְּיו"ד לְרַמֵּז שֶׁהַשֵּׁנִי חִפְץ שִׁיְהִיו יִשְׂרָאֵל קְרוּבִים וְדַבְּקִים בּוֹ יִתְב"ש, אִף שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נִרְצָה בְּכָל לַב.

(מֵתוּךְ הַסֵּפֶר סִפִּיר וְיֵהוּלוֹם - לְהַרְבֵּי הַגְּאוּן רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל פּוֹמֵרְנֵץ שְׁלִיט"א)

הַדְּרָף. זְרִיזוֹתוֹ עֲמְדָה לוֹ שִׁיּוּכֵל לְהַסְפִּיק הַרְבֵּה מְאֹד בְּזְמַן הַעוֹמֵד לְרִשׁוֹתוֹ, הַרְבֵּה מְעַבֵּר לִיכְלֹתוֹ שֶׁל אָדָם מִן הַמְצוּי. הַמְשַׁג יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֻשׁוֹב שֶׁנָּה' קִבֵּל אֲצִלוֹ מְשַׁמְעוֹת חֲדָשָׁה: מִה שֶׁהַסֵּפֶר אַחֲרִים בְּמִשְׁךָ שֶׁנָּה שֶׁלָּמָּה, הַסֵּפֶר הוּא בְּיוֹם אֶחָד.

מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ הַסֵּפֶר לְלַמֵּד שְׁעוּרִים עִם בְּנָיו וְעִם חֲתָנָיו לְחוּד, וְעִם נְכְדָיו לְחוּד, וְשִׁנְתָם לְבְנֵיהֶם. מְלַבֵּד הַשְּׁעוֹת הַמְרֻבּוֹת, לְיִתְרָה דִּיקָה, רַב שְׁעוֹת הַיְמָמָה, שֶׁהַתְּבוּדָה בְּמוֹעֲדָיו וְלֹא פְסִיק פּוֹמָא מְגִירָסָא, אוֹ שֶׁהָיָה כּוֹתֵב חִדוּשֵׁי תוֹרָה. מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ קִבֵּל גְּדוּדֵי חֲסִידִים שֶׁצָּבְאוּ עַל פִּתְחוֹ, קָרָא 'קוּיטְלָה' וְהֶאֱזִין לְמִשְׁאָלוֹתֵיהֶם, הַשִּׁיאָם עֲצָה וְהַדְּרָכָה לְטוֹב לָהֶם, קָרָא וְהִשִּׁיב עַל אֲלָפֵי מְכַתְּבִים וּמְבַרְקִים בְּהַמּוֹן אֲשֶׁר מִי יִסְפְּרֵם. וּבְכַדִּי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף לְהִשִּׁיב עַל כָּלֵם בְּמוֹ יְדִיו, מְאֻפֵּס פְּנָאֵי, הִיְתָה נְהוּגָ שֶׁתוֹךְ כְּדֵי קְרִיאָתוֹ אֶת הַמְכַתְּבִים הָיָה מְצִיץ בְּשׁוּלֵי הַמְכַתְּבִים אֶת תְּשׁוּבָתוֹ בְּאוֹת אַחַת וְיַחֲדָה. לְדוּגְמָא הָאוֹת כִּי מְשַׁמְעָה: כֵּן הָאוֹת מִמְשַׁמְעָה: מְסַכִּים. הָאוֹת לִפְנֵיהֶם: לֹא. הָאוֹת בִּפְרוּשָׁה שֶׁמְעִנֵּיק בְּרַכְתּוֹ. נְדִיר בְּיִתְרָה הִיְתָה כְּאֲשֶׁר רָשִׁים בְּתִשׁוּבָתוֹ מְלָה אַחַת שֶׁלָּמָּה אוֹ שְׁתֵּים. חֲתָנּוּ הִיְתָה נְכַנֵּס מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה בְּשַׁעַר קְבוּעָה, וּמְבַלִּי אָמַר וּדְבָרִים מִסֵּר לוֹ הַרְבֵּי אֶת צְרוּר הַמְכַתְּבִים שֶׁכָּבֵר הִיְתָה מוֹכֵן עֲבוּרוֹ, וְהוּא הִשִּׁיב לְשׂוֹאֵלִים בְּשִׁמּוֹ שֶׁל הַרְבֵּי בְּמַכְתָּב מְלֵא כְּפִי הַפְּלָלִים שֶׁנֶּתָן רַבְּנוּ בִּידוֹ. זְרִיזוֹ הִיְתָה בְּהַלְכוֹתוֹ וּבְכָל תְּנוּעוֹתָיו כְּעֵלֶם צְעִיר. בְּעַל 'חֻבּוֹת הַלְּבָבוֹת' מִסְפֵּר עַל אֶחָד הַמְּלָכִים, שֶׁהָיָה מְמַהֵר בְּהִלְכָתוֹ כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, וְכֹאשֶׁר שָׂאֵלוֹ אוֹתוֹ עַל עֵלַת הַדְּבָר אָמַר, לִפִּי שֶׁהוּא יִתְרָה רְחוּק מִדְּרָךְ הַגְּאוּהָ וְיִתְרָה מְמַהֵר לְהַשְׁלֵמַת הַחֶפֶץ.

חֲסִידִים מְסַפְּרִים מְהֵרָה הַרְה"ק רַבִּי יַחְזֵקָא מְקוּזְמִיר זִיע"א שֶׁשָּׂאֵל פְּעַם אֶת הַרְה"ק רַבִּי יַצְחָק מוּוֹרְקֵי זִיע"א כְּשֶׁהִלְכוּ יַחְדָּיו בְּרַחוּב וְלֹא

חִידוֹן אֵלֶּזְנוֹת - נוּשָׂא פְּרִסְיִם הֵיכָן מְזַכְּרוֹת בְּפְרָשָׁה זוֹ כְּנִפְיִם?

פֶּתְרוֹן הַחִידָה - פְּרֻשַׁת וַיִּשָּׁב:

ש. אִיפֹה מְזַכֵּר בְּפְרֻשַׁתנוּ 'יוֹם הוֹלְדַת'?

שֵׁם הַזְּכוּכָה בְּסִדּוֹר מְתִיבְתָא מְנַחֵם מְעִרִיב בְּהוּצַאת 'עוֹז וְהַדְר'?

פְּרֻשַׁת וַיִּשָּׁב:

ה' מִשָּׁה לֵיבֵב וַיִּגְרַטֵּן מְאֻלְעַד.

פֶּתְרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזְּכוּכָה, יְפּוֹרְסָמוֹ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים

הַפּוֹתְרִים נְכוּנָה יִכְנסוּ לְהַגְלָה אִי"ה עַל סִדּוֹר מְתִיבְתָא מְנַחֵם מְעִרִיב בְּהוּצַאת 'עוֹז וְהַדְר'.

אֶת הַפְּתוּרוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי

לְמַסְפֵּר פֶּקֶס: 077-470-26-81

אוֹ לְמִייל: magdenot@gmail.com

נֹא לְכַתּוּב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּקָה וְטַלְפוֹן.

בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן 'עוֹבֵר חִידוֹן לְנוֹעַר'.

איצרות ומעיד ממעוררטי

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

השבת - משרה את השכינה בעולם ומביאה חיים לבריא

במאמר זה מבאר רבינו את ענין השבת, על פי הקדמה שיש לעולם שלשה בחינות, האחת בחינתו כפי שהיא נראית לעינינו כעולם הזה הגשמי, שבאמת הוא רק משל וצורה לעניינים רוחניים הנרמזים בו, השניה בחינת המחשבה - הרוחניות של העולם, והשלישית - בחינת מחשבה למחשבה, הרצון שהוא שורש העולם.

ומכיון שהעולם הוא רק כגוף ותבנית המצוייר כרמז לעולמות העליונים, נמצא כי הכח המחיה אותו הם אותם עולמות העליונים הנרמזים בו, ואף התאוות המתעוררים בו מכח כל אחת משבעת המידות, בין אהבות ובין יראות והתפאריות, כולם הם רק דמיון ומשל למידות העליונות, והם משתוקקים לעלות לשרשם שהם המידות העליונות, וכללו של דבר הוא, שהעולם הזה וכל המידות שבו הם רק כגוף בלי נשמה, והנשמה שבו המחיה אותו הם העולמות העליונים - אותיות התורה הקדושה ומצוותיה, שבהם נברא העולם.

ואם כן מובן שכאשר העולם אינו מקושר לשרשו, דהיינו כאשר הנבראים אין להם דעת להכיר את מי שאמר והיה העולם, והם דבקים בעולם הזה ובתענוגים הדמיוניים והשקריים אשר בו, אזי העולם הזה רופף כגוף בלא נשמה, והדבר נמשל לחולה שאינו יכול לנשום בכוחות עצמו, רק האויר נכנס לריאותיו דרך מכונה חיצונית אשר מחובר אליה, והוא עצמו נחשב כמעט כמת, וחיותו תלויה באופן מקרי אבל אינה חיות עצמית, ותועלתה של חיות זאת שהיא מעמידה אותו בחיים עד שיבריא ויוכל לנשום בכוחות עצמו.

וזהו משל לעולם, למצב שבו היה נמצא לפני שנשלמה חיותו על ידי בואה של השבת, שהיא השראת הרוחניות של העולם וקדושתו עליו, וכן למצב שהיה בו העולם לאחר חטא העגל עד לבנין המשכן, שאז נסתלקה השכינה מעליו, ואז היה העולם חסר חיות.

ומצב זה נקרא בלשון חכמינו ז"ל המובאים במאמר זה, שהעולם היה "חסר מנוחה", כלומר שאור הקב"ה הנקרא 'מנוחה' משום שהוא מקור החיים ואליו נכספים כל הנבראים הנעים בתנועה תמידית כדי לקבל ממנו חיות, לא שרה על העולם, ונמצא שלא נשלמה בריאתו, עד שבאה שבת שהיא בחינת משכן שמהותה השראת השכינה על הנבראים ואז נשלמה חיותו.

וזה ענין ה'תשובה' וה'שבת' שהיא לשון 'שב', שהעולם שב לשורשו על ידי שיבת הנבראים לדבוק בחי העולמיים, ואז הם משיבים ומחזירים את נשמת העולם שתחזור לשרות עליו, ואז זוכים ויונקים מחי החיים ברוך הוא בדרך השראה והתלבשות, שחי העולמיים שורה בהם בדרך נשמה לגוף על ידי החלק אלוך ממעל השוכן בגוף ומחיה את כל העולמיים, ורק מצב זה הוא מצב של חיים אמיתיים.

ובדרך זאת היה המשכן משרה את אור הקב"ה אל הבריא, כי המשכן היה כדוגמת העולמות העליונים, שכל פרט ופרט בעשיית המשכן נעשה בכוונה להשרות את הקב"ה בעולם על ידי אותו פרט, ועל ידי זה נעשה להקב"ה נחת רוח ושעשועים גדולים, בכך שישראל מתאווים להיות לו דוגמא בתחתונים כעין העליונים, ועל ידי שעשועים אלו שרה הקב"ה במשכן.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הִנֵּה נֹדֵעַ כִּי יֵשׁ באותיות התורה ומצוותיה שלושה בחינות, זו למעלה מזו: דְּבִנּוּר, וּמַחְשָׁבָה שהוא שורש הדיבור, וּמַחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה שהיא שורש המחשבה. כְּשֶׁנֶּצְעֵר דְּבָרִים אֵלָיו לְבָנֵי אָדָם כשנמשיל שלוש בחינות אלו כאילו היו שלושה בני אדם, נִפְרָדִים זה מזה, ולא שלוש עולמות שמשתלשלים זה מזה וכולם אחד, נִמְצָא [ראובן הוא מחשבה למחשבה, ושמעון הוא מחשבה, ולוי הוא הדיבור, ואם כן] אָדָם שְׁעֵבֵד לְאַחַד מהם למשל ללוי שהוא בבחינת המעשה, בְּיָדָאֵי אִם רָבוּ שְׁעֵבֵד אֹתוֹ מְשִׁלֵּם לוֹ שכר על עבודתו אֵינוֹ מִתְּנֵת חֲנָם. ואמנם בְּיָדָאֵי אִם מְשִׁלֵּם לוֹ אָדָם אַחֵר שלא עבד אותו - לדוגמא שעבד את לוי שהוא בחינת המעשה, ושילם לו ראובן שהוא בחינת מחשבה, בְּיָדָאֵי אֵינוֹ כִּי אִם מִתְּנֵת חֲנָם, כִּי אֵינוֹ מַחְיֵב בָּזָה.

וּכְשֶׁעֹבְדִין לְאָדָם אֵין עֹבְדִין רַק לְדְבִנּוּר, כִּי מַחְשָׁבָתוֹ אֵינָה מְשִׁגָּת, ואם כן אף באותו אדם עצמו, כיון שהעבד אינו מבין ומשיג אלא הדיבור, וכוונתו רק לקיים את הדיבור, ולא לקיום המחשבה או הרצון שאין לו השגה בהם, נמצא שהשכר המגיע לו בדין על ידי מעשיו, הוא רק בדרגה של פשטות הדיבור שהוא חלק העשייה, ואין לו כל תביעה וזכות לקבל שכר בבחינת המחשבה או הרצון.

וְזֶהוּ (תנחומא תשא כז. שמות רבה מה 1) מֵה שְׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה, בֹּא וְאַרְאֶךָ אוֹצְרוֹת שֶׁל מִתְּנֵת חֲנָם, פְּרוֹשׁ עוֹלָם הַמַּחְשָׁבָה אוֹצְרוֹת אלו ניתנות מאורו יתברך כפי ששורה בעולם המחשבה - שהקב"ה משיפע שכלים גבוהים ואורות המחשבה לבני ישראל להתענג בהם על גדולתו יתברך, ושכר זה הוא בבחינת חֲנָם, בְּלֹא מִצְוֹת (עיי' רש"י במדבר יא ה), שְׁאֵין מַעֲשֵׂה מִצְוֹת מְגִיעַ עַד שָׁם, שכיון שאין לבני ישראל מצד עצמם השגה בעולמות אלו, נמצא שאינם עובדים בבחינות אלו אלא רק לקיים דבר המלך ודתו, ועם כל זה זוכים לקבל שכר מאותם עולמות המחשבה בבחינת מתנת חיים (והיינו על ידי השעשועים שגורמים למעלה), וְדו"ק.

וְאָמְרוּ רַז"ל (שבת קיח) כָּל הַשּׁוֹמֵר שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ, אֶפְלוּ עֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּדוֹר אֲנוֹשׁ, מוֹחֲלִין לוֹ. וְקִשָּׁה לְמָה כָּף אֵיךְ נִתְקַן חֲטָא עֲבוּדָה זָרָה עַל יַד שְׁמִירַת שֶׁבֶת. וְנִרְאָה דְאֵיתָא (בראשית רבה 1 ט) מֵה הִיָּה הָעוֹלָם חָסֵר, מְנוּחָה, בְּאֵה שֶׁבֶת בְּאֵה מְנוּחָה. וביאור הענין שנחסר לעולם בחינת מנוחה, הוא: הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, וּבְדְבִנּוּר שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שהם בבחינת דיבור - גילוי הסופי והחיצוני של אור השם, וְנִעֲשֶׂה הַכֹּל מֵאֵין, על ידי אותיות התורה שהם דיבור הקב"ה, שעל ידם נמשך כוח הפועל שהוא כח השם יתברך לעולם, אֲבָל עֵדִין לֹא הִיָּה כֹחַ הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל, כִּי זֶהוּ קִיּוּמוֹ. לא שרה כח הפועל בתוך הנפעל לחיות ולהוות אותו בדרך

'פנימי' שהוא מושג ומורגש, אלא בדרך 'מקיף' בלבד, וזאת מכיון שעדיין לא נשלמה הכוונה האלוקית בבריאת העולם, שהיא השלמת צורת העולם בכל פרטיו כפי שהיה נראה ומצוייר במחשבת החכמה העליונה שהיא התורה שבה נברא העולם.

וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הִיא נִקְרָא 'מְנוּחָה', שְׁאִין בּוֹ תְּנוּעָה, הַמְנוּחָה הִיא הַקְּבִיעוּת הַנְּצַחִית, הַיִּפְךְ הַתְּנוּעָה שְׂמוּרָה עַל הַשִּׁינוּי מִמְקוֹם לְמִקוֹם, כִּי תְּנוּעָה לֹא שִׁיךְ כִּי אִם בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּזִמְן וּבְמִקוֹם, וּמִכִּיּוֹן שֶׁהוּא מוּגַבֵּל שִׁיךְ בּוֹ תְּנוּעָה מְזִמְן זֶה לְזִמְן זֶה וּמִמְקוֹם זֶה לְמִקוֹם זֶה, אֲבָל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הִיא הוּא כִּינוּי לְבַחֲנִית אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִינוּ נִעְתָּק מִמְקוֹם לְמִקוֹם לִית אַתְר פְּנוּי מִיְנִיָּה - אֵין מְקוֹם שֶׁפְּנוּי מְאֹרֵוּ וּמִמִּילָא לֹא שִׁיךְ בּוֹ תְּנוּעָה וּמַעְבֵּר מִמְקוֹם לְמִקוֹם, וְגַם אִינוּ בְּגֵדֵר הַזִּמְן, דְּכֹל מֵהוּת הַזִּמְן הוּא מִכַּח הַגְּבֻלַת הָאוֹר הַיּוֹרֵד לְעוֹלָם שֶׁמִּשְׁתַּנֵּה לְפִי הַשִּׁינוּיִים שֶׁל הַנְּהַגַת הַסְּפִירוֹת הַתְּלוּיִים בְּעֵרֵב בּוֹקֵר וְצַהֲרִים, וְכֹל זֶה הוּא הַגְּבוּל שִׁיִּצֵּר הַקַּב"ה לְאוֹרוֹ יִתְבַּרַךְ כְּשִׁיּוֹרֵד לְתַחְתּוֹנִים, אֲבָל אוֹר אֵין סוּף עֲצֻמוֹ אִינוּ בְּגֵדֵר זֶה כֹּלֵל, שֶׁהִרִי אֵין לוֹ גְּבוּל כֹּלֵל.

וְכִשְׁעֵשׂוּ עֵרֵב רַב אֶת הָעֵגֶל וְשׁוּב פְּגַמוּ בַחֲיוֹת הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא הַתְּגֻלוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ - נִסְתַּלַּק כַּח הַפּוֹעֵל שֶׁבִּנְפִעַל מֵהַבְּרִיאָה, וּמִמִּילָא אִם לֹא שְׁעֵשׂוּ הַמְּשֻׁכָּן אַחַר חֹטֵא הָעֵגֶל לְתַקֵּן הַפְּגָם, הָיָה הָעוֹלָם חוֹזֵר לְתַהוּ וְבַהוּ, וְנִמְצָא שֶׁמִּחֻטֵּא הָעֵגֶל עַד עֲשִׂיַת הַמְּשֻׁכָּן הִיָּה הָעוֹלָם רוֹפֵף, כְּדֹרֵךְ שֶׁנִּתְקִיִּים בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרִאשִׁית בְּדֹרֵךְ 'מְקִיף' שֶׁהוּא יוֹנֵק אֶת חֲיוֹתוֹ עַל שֵׁם הָעֵתִיד, וְלוּלִי הַמְּשֻׁכָּן שֶׁעֲתִיד הִיָּה לְהַבְנוֹת הִיָּה חֹרֵב מִיָּד. אֲבָל כְּשִׁעֵשׂוּ הַמְּשֻׁכָּן וְהַמְּלִיכּוֹ שׁוּב אֶת הַקַּב"ה עַל כֹּל פְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם עַל מַעְמָדוֹ וְשׁוּב חֹזֵר וְשֶׁרָה כַּח הַפּוֹעֵל עַל הַנְּפִעַל, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מְכוֹן כְּנֶגֶד הָעוֹלָם, וְנִמְצָא שֶׁבְּעֲשִׂיַת הַמְּשֻׁכָּן הַמְּלִיכּוֹ אֶת הַקַּב"ה עַל כֹּל פְּרֻט וּפְרֻט מִפְּרֻטֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּזֵהָר (שְׂמוֹת רַבָּא) שֶׁהִרְיָעוֹת שֶׁבָּהֶם כִּיסָה מִשָּׁה רַבִּינוּ אֶת הַמְּשֻׁכָּן, הֵם נִגְדֵי הַרְקִיעִים.

וְזֵהוּ (שְׂמוֹת לֹא ד) 'לְחֻשְׁב מַחְשַׁבַת לְעֵשׂוֹת', עַל דְּרַף מַה שְׁאִמְרוּ רַז"ל (בְּרֻכּוֹת נה.) 'יֹדַע הָיָה בְּצִלְאֵל לְצַרְף אוֹתוֹת שֶׁנִּבְרָאוּ בָּהֶם שְׁמִים וְאָרְצֵי הֵם אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁעַל יָדָם נִמְשַׁכָּה אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרַךְ לְבְרִיאָה, וּבְכָל דְּבָר שְׁעֵשָׂה לְמְשֻׁכָּן הָיָה מַחְשֵׁב בְּאוֹתוֹ הָאוֹתוֹת וּמִכַּח הַחֲיוֹת שֶׁהִמְשִׁיךְ מְאוֹתָן הָאוֹתוֹת - יִצֵּר וְעֵשָׂה בִּידֵיו אֶת אוֹתוֹ הַדְּבַר, דְּרַף מְשַׁל כְּשִׁעֵשָׂה הִרְיָעוֹת לְהִיּוֹת גַּג לְמְשֻׁכָּן (שְׂמוֹת לוֹ יד.) הָיָה מַחְשֵׁב הָאוֹתוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָאוּ שְׁמִים שֶׁהֵם מְאֹמֵר יְהִי רְקִיעַ, וְהַהֲקֵשׁ עַל הַשָּׁאֵר עַל כֹּל פְּרֻטֵי הַמְּשֻׁכָּן שֶׁמְכוּוֹנִים כְּנֶגֶד שְׂאֵר הַמְּאֹמְרוֹת,

ובהשלמת המשכן נשלמו ונתקנו עשרה המאמרות שבעולם כעין השורש שלהם למעלה הנקרא 'מנוחה'.

אָבֵל עם כל ידיעת בצלאל באותיות שנבראו בהם שמים וארץ, הַקְּמַת הַמְּשֻׁכָּן הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת עַל יְדֵי מִשָּׁה דְּוָקָא שֶׁזָּכָה לְהַשִּׁיג בְּשִׁלְמוֹת אֶת הַמְּשֻׁכָּן שֶׁל מַעֲלָה שֶׁכְּתַבְנִיתוֹ נִעְשָׂה מְשֻׁכָּן שֶׁל מִטָּה - בְּבַחֲנִית רֵאִיָּה מִמֶּשֶׁ, וְהִיָּינוּ שֶׁהַשִּׁיג אֶת עֲצָם חֲכַמַת הַתּוֹרָה הַנִּמְשַׁכֶּת עַל יְדֵי אוֹתוֹת הַתּוֹרָה לְחִיּוֹת אֶת הָעוֹלָם וּלְקִיָּימוֹ, דְּכִתִּיב (שְׂמוֹת כה מ) 'וְרָאָה וְעֵשָׂה' וְגו', פְּרוּשׁ עַל יְדֵי שְׁאִיתָה מִסְתַּכֵּל בְּזֵה הַמְּשֻׁכָּן שֶׁל מַעֲלָה וְאַתָּה מְקַבֵּל בְּעִיּוֹנֵךְ אֶת הָאֵרֶת הַמְּשֻׁכָּן שֶׁל מַעֲלָה וְכֹל כְּלָיו שֶׁהֵם הָאוֹרוֹת הַרוֹחֲנִיִּים אֲשֶׁר שָׁם, מִכַּח הַרְשִׁימוֹ שִׁיִּשְׂאֵר בְּךָ מִמְּנוֹ הַמְּשֻׁכָּן שֶׁל מַעֲלָה שֶׁנִּחְסַק בְּמַחְשַׁבְתֵךְ וּמִתְאַחַד עִם יְדִיעַתְךָ וְזַכְרוֹנֵךְ, תִּתֵּן חֲיוֹת לְמְשֻׁכָּן הַתְּחַתּוֹן בְּהַקְּמַתָּה אוֹתוֹ, וְנִעְשׂוּ בְּבַחֲנִית מְשֻׁכָּן אֶחָד הַכּוֹלֵל גּוֹף וְנִשְׁמָה, וְהַנְּשִׁמָּה הִיא הַמְּשֻׁכָּן שֶׁל מַעֲלָה וְלִכְּן מִכַּח הָאֵרֶת שֶׁהִיא בְּרִשְׁמוֹ בְּנֵה מִשָּׁה אֶת הַמְּשֻׁכָּן.

כִּי הַהִסְתַּכְּלוֹת הוּא מְדַרְגָּה תְּחַתּוֹנָה שֶׁל הַשְּׁפַעַת הַחֲכָמָה שֶׁתְּמִיד בְּכֹל עוֹלָם וְעוֹלָם, הַדְּרָגָה הַתְּחַתּוֹנָה אֲשֶׁר בָּהּ הִיא הַהִשְׁפַּעַת לְתַחְתּוֹנִים, וְבָהּ מִצְטַמֵּצֵם כֹּל הַחֲיוֹת שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהִיא עוֹשָׂה כְּלִים הִיא הַיּוֹצֵרֶת אֶת כְּלֵי הַחֲכַמָּה שֶׁבִּנְפֶשׁ הַנְּבְרָאִים, שֶׁעַל יָדָם אֲפֻשֵׁר לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַחֲכַמָּה עֲצֻמוֹ, וְלַעֲנִינֵנו - הַסְּתַכְּלוֹתוֹ שֶׁל מִשָּׁה בְּמְשֻׁכָּן מִכַּח הַשּׁוֹרֵשׁ הַרוֹחֲנִי שֶׁל הַמְּשֻׁכָּן כְּפִי שֶׁהוּא בְּשׁוֹרֵשׁ הַשִּׁכֵּל, יִצְרָה בְּעוֹלָם אֶת הַכְּלִים הַרוֹחֲנִיִּים שֶׁל הַמְּשֻׁכָּן שֶׁתְּשֵׁרָה בּוֹ קְדוּשָׁה שֶׁל מַעֲלָה וּבְכוּחַ זֶה בְּנֵה אֶת הַמְּשֻׁכָּן, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּזֵהָר (שְׂמוֹת קסא.) בְּאַסְתַּכְּלוֹתָא בְּרָא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הִיא עֲלֵמָא. וְנִתְבָּאֵר שֵׁם שֶׁהַקַּב"ה הַסְּתַכֵּל בְּאוֹתוֹת הַתּוֹרָה וּבְהַסְּתַכְּלוֹת זֹאת נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁהַסְּתַכְּלוֹת הִיא הַדְּרָגָה הַתְּחַתּוֹנָה שֶׁל חֲכַמַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא שׁוֹרָה בְּעוֹלָם לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְקִיָּימוֹ, שֶׁנּוֹצֵרֶת בְּתַחְתּוֹנִים עַל יְדֵי בַחֲנִית הַסְּתַכְּלוֹת שֶׁל הַחֲכַמָּה שֶׁלְמַעֲלָה, וְבָהּ נִבְרָא הָעוֹלָם.

וְאִיתָא (בְּרִאשִׁית רַבָּה ד ג) מִים עֲלִיוֹנִים תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים לְמַעֲלָה, וּמִים הַתְּחַתּוֹנִים בּוֹכִים אֲנִן בְּעִינֵינוּ לְמַהוּי קָדָם מְלַכָּא (תִּיקוּנֵי זוֹהַר יט:). וְהַכֵּל צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּאָדָם דְּעִנֵּין זֶה נִאֲמַר לָנוּ כְּדִי לְהַבִּין סֹדֵר קִיּוֹם הַבְּרִיאָה, וְשִׁנֵּי מִים אֱלוּ בְּאָדָם הֵם כִּף: מִים הָעֲלִיוֹנִים הֵם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁאָדָם עוֹשָׂה וְהֵם תְּלוּיִם וּמְקוֹשְׁרִים בְּחִיבוּר גְּמוּר לְמִקּוֹרָם - מְקוֹר הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא, וּמִים הַתְּחַתּוֹנִים הֵם הָעֵבְרוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלָן, הַתְּאוּוֹת שֶׁהֵם בַּחֲנִית אַהֲבָה וְנִפְלוּ לְדִרְגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת לְעִנֵּינֵי גִשְׁמִיּוֹת, בּוֹכִים וְכו', שֶׁשּׁוֹרֵשׁ חֲיוֹתוֹם וְקִיּוּמָם הוּא בַּחֲנִית בְּכִיָּה וְתִשׁוּבָה, וְהִיָּינוּ עַל יְדֵי שְׁמַעֲלִים אוֹתָם

בְּתִשׁוּבָה, וְנִמְצָא דְּהַבְּכִיָּה הִיא עֲצֻמָּה הַעֲלֵאֵת וְחִיבוּר מִים הַתְּחַתּוֹנִים עִם מִים הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁעַל יְדֵי תִשׁוּבָה שֶׁמִּשְׁמַעוֹתָה 'הַשְּׁבַתָם' שֶׁל הַמִּידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה לְשֵׁרֵשׁ בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, נִעְשָׂה הָעוֹלָם הַזֶּה דּוּגְמַת עוֹלָם שֶׁל מַעֲלָה - מִידוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְאִז יֵשׁ לוֹ הַעֲמָדָה.

וְנִקְרָא שְׁבַת שִׁי"ן ב"ת, שְׁהַעֲלָה הַקַּב"ה בְּפֻרוֹס הַשְּׁבַת אֶת הַבַּת הַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִיא בַּחֲנִית בַּת - מְקַבֵּל - לְעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים הַמְּשִׁפִּיעִים בָּהּ, דְּהִיָּינוּ לְשִׁלְשָׁה קָוִים אֶל שׁוֹרֵשׁ הַג' קוּיִם שֶׁהֵם בְּשִׁלּוּשֵׁת הָעֲלִיוֹנוֹת, שְׂאִלֵּיהֶם עוֹלָה הַשְּׁכִינָה בְּשַׁבַּת בְּמוֹסַף, וְזֵהוּ עִנֵּין הַתְּשׁוּבָה - הָעוֹלָם שֶׁבַח וְחוֹזֵר אֶל מְקוֹרוֹ.

וְזֵהוּ צָרוּף 'בְּרִאשִׁית' בַּת רֵאשִׁי שְׁבַחֲנִית הַרֵאשִׁי שֶׁהֵם הַמִּידוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת מֵאִירִים בָּהּ בְּשִׁלְמוֹת, וְהָעוֹלָם נִבְרָא בְּתִשְׁרֵי שֶׁהוּא שֶׁאִז זְמַנֵי תִשׁוּבָה שִׁישְׂרָאֵל מִשִּׁבִּים אֶת הַמִּידוֹת שֶׁהֵם מִים הַתְּחַתּוֹנִים לְשֵׁרֵשׁ, וּמִמִּילָא מֵאִירִים הַמִּידוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת בְּשִׁכְנֵיהֶם שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁלְמוֹת, עַל כֵּן נִכְתַּב הַצָּרוּף כַּנֵּל שֶׁנִּרְמַזָּה הַשְּׁלִימוֹת 'בַּת רֵאשִׁי' בְּתִיבַת בְּרִאשִׁית שֶׁבָּהּ נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּתִיקוּנֵי זוֹהַר (תִּיקוּן כא טז.) שִׁבַּת רֵאשִׁי מְכוּוֹן כְּנֶגֶד הַפְּסוּק 'אֵלֶּה רֵאשִׁי בֵּית אֲבוֹתָם' וְהַמּוֹרָה עַל הָאֵרֶת שֶׁלּוֹשֵׁת אֲבוֹת בְּמַלְכוּת הַנְּקִרָאֵת בַּת'.

וְזֵהוּ מַה שֶׁהוּבָא לְעִיל בְּתַחֲלִיל הַדִּיבּוּר, שְׁאִיתָא שְׂאִמְרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְקִין עֲשִׂיתִי תִשׁוּבָה וְנִתְפַּשְׁרֵתִי, פְּרוּשׁ שְׁעֵשָׂה פְּשָׁרָה בֵּין מִים עֲלִיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים שֶׁחִיבֵר בֵּין מִים הַתְּחַתּוֹנִים לְשֵׁרֵשׁ עַד שֶׁהִיוּ אֶחָד מִמֶּשׁ וְיִשְׁרוּ הָעֲלִיוֹנִים עַל הַתְּחַתּוֹנִים, עַל כֵּן אֲמַר אָדָם הָרֵאשׁוֹן מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשְּׁבַת, כִּיּוֹן שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׁבַת פֻּעַל גַּם הוּא בַּחֲנִית פְּשָׁרָה בְּעוֹלָם, לְחֹזֵר וְלְהַמְשִׁיךְ בְּעוֹלָם אֶת קְדוּשָׁתוֹ יִתְבַּרַךְ שֶׁנִּסְתַּלַּקָּה מִמֶּנּוּ אַחַר חֻטֵּא עַץ הַדַּעַת.

וְזֵה יִתְרוֹץ מַה שֶׁהַקְּשָׁה רַבִּינוּ עַל מַה שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁבַת קיח:) כֹּל הַשּׁוֹמֵר שְׁבַת כְּהַלְכָתוֹ אֶפִּילוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּדוֹר אֲנוֹשׁ מוּחְלִין לוֹ. וּבִיאֵר עַל פִּי מַה דְּאִיתָא (בְּרִאשִׁית רַבָּה יט ו) מַה הִיָּה הָעוֹלָם חֹסֵר מְנוּחָה בָּהּ שְׁבַת בָּהּ מְנוּחָה. וְלִפִּי מַה שְׂבִיאֵר רַבִּינוּ הַכוּוֹנָה הִיא שְׁבַשְׁבַּת נִעְשָׂה פְּשָׁרָה בֵּין עֲלִיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים, שֶׁהַתְּחַתּוֹנִים - הַשְּׁכִינָה הַנְּקִרָאֵת 'בַּת' - עֲלָתָה עַל יְדֵי תִשׁוּבָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְשֵׁרֵשׁ - הַנְּקִרָאִים 'רֵאשִׁי', שֶׁהִיא שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת שֶׁבָּהֶם אֵין הַפְּגָם מְגִיעַ כֹּלֵל, וְאֶפִּילוֹ אִם עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה מוּחְלִין לוֹ.

וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁהַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא בַּחֲנִית דִּיבּוּר נִתְאַחַדָּה עִם שֵׁרֵשׁ שֶׁהִיא הַשְּׁלֹשָׁה אֲבוֹת שֶׁהִיא בַּחֲנִית הַמַּחְשָׁבָה (הַבִּינָה) וּמַחְשָׁבָה לְמַחְשָׁבָה (חֲכַמָּה), נִעְשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּבַחֲנִית אָדָם הָעוֹבֵד לְמַחְשָׁבָה, וְזָכוּ לְבַחֲנִית מִתְּנַת חִינָם.

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכת'ק

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע"א מטשערנאביל
בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומזוקק

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

וזמן כי שרף יגע בקלאמקע
היני הדיית של הדלת האוחל ידאך ישועת

לגעת בקצה המטה
של תורתו הטהורה של
הרה"ק רבי ישראל דוב בער
מזיילעדניק זיע"א

ה'קלאמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ימי הפורים

מרגליות יקרות ואבני חושן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
 דברי הנט ורעיון מאוצרות תורת החסידות
 משובצות זהב ומסודרות על ימי הפורים
 משיעוריו ושיחותיו של
 רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

תמונות כלי הכסף באדיבות האורחים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים